

OAN 'T KLEINE REVIERKE

door J.J. Cremer.
Geïllustreerd stuiversmagazine 1863.

and

and

and

and

and

and

and

and

and

and

and

and

and

and

and

and

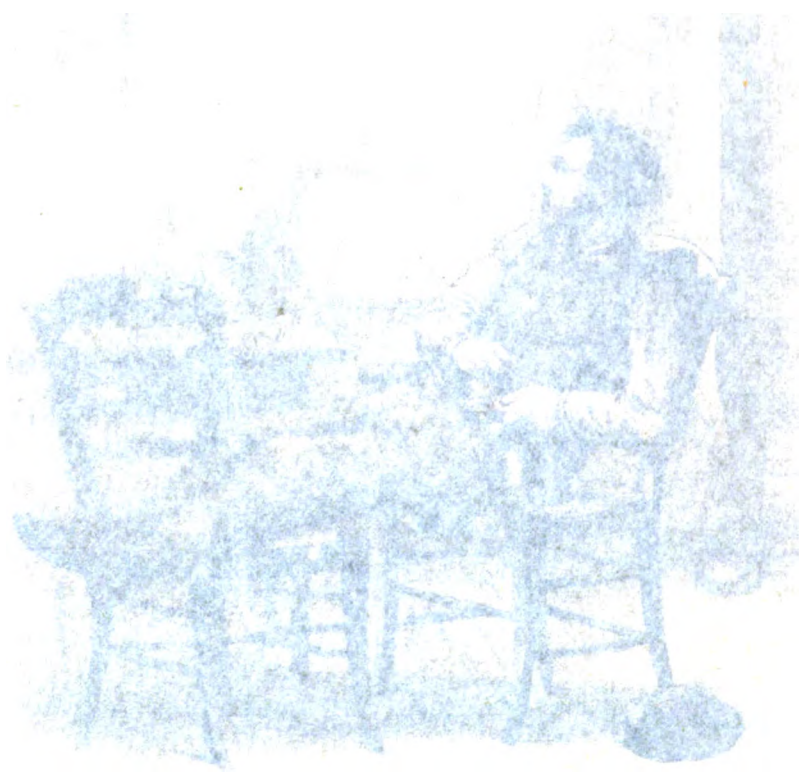
and

and

and

and

and

A'j nooit van de Linge ien de Bêtuw geheard hadt, dan zou'j op 't heele ding geen arg hebben, zoo'n onneuzel schoap van 'en ding as't is.

Meister ien 't school leert oan de kienders, dat 'et 'en revier is die van 't Oost noar 't West krek midden deur de Bêtuw geet; moar — as nou de Linge 'en revier is, wat motten dan de Rien en de Woal wel wêzen die de heele Bêtuw ien d'r erms houwen, wat blief!

A'j meint dat ie van de bargaen kumt, zoo as meister zeit dat de revier' doen, dan bi'j krek van de wies; 't schoap van 'en ding is van lêge komaf. Bij 't ouwe kastêlje Doorenborg of uut den hoek van Gend, doar mot ie zoo wat uut de Wêterings kommen, en nuumt ze hum, ook nog 'en heel eind wiejer, niks meer as de Wêteringse wal.

Ge kunt er krek van zeggen wa'j wilt, moar toch, toch is't 'en oarig dingske. Zoo zuutjes heer slemiert ie moar vort, krek as 'en oal op 't dreuge, en, as ie proaten kos, jong mins! wat zou ie oe veel van de Bêtuw vertellen.

Joa, as ie zoo stillekes vortkruupt, en kabbelt en knabbelt oan zien boord, dan smuuspelt ie toch zuutjes tegen 't lies dat hum groet, en fluustert ie heel wat oarigs.

Niewoar, 't is zoo mooi langs zien weg; ter lienker en regter, bóvenop de vette klei, is't alles malsigheid en volligheid en frissigheid? Hier de hoaver en weit, wat stoan ze weer gelp; gunds dat goudgêle zoad, wat flonkert 'et zonnig; dóár dat peersgruune kleeverveld, wat ruukt 'et noar hōning, jong mins, wat ruukt 'et!

En de hofstêen wat zin ze fleurig; en de perds wat zin ze stark; en de mansluu wat zin ze kloek, joa kloek, a'j moar ziet hoe ze gunder met vierspan de zwoare klei oan 't bouwen zin, krek asof 't deur de botter goeng, krek of 't niks nimmendal was. En dan de vrouwlú....? Knap slag van vrouwvolk. En de dernjes....? Joa de Linge kent ze nog bêter, went, de jonkheid wil wel is verfrissing, en ook: as ze met heur blonde kōpkjes boven 't revierke kommen en vroagen hoe ze d'r uut

zien, dan lonkt ie heur toe met 't eigen oog dat zij noar umlêg sloan, en koatst ie weerum en smuuspelt ien 't lies: "Heel oarige kôpkcs!"

En zuntjes, heel zuntjes schuufelt de Linge al wiejer; ook dukkels onder kroos en wier en donkere brugskes deur, en — 't is te begriepen dat ie niet altied gern ziet wat er umgeet ien de Bêtuw. Of 't niet al arg genoeg is, dat ie — oan gundsens kant van 't brugske woarover de landweg geet — ien kalmen vloed dat lillikke hususke spiegelen mot. "In de reizende man" is er uitgehangen, moar, as ie wilt weten wát toal oe die reizende man soms kan proaten, dan mo'j ien den oavend, heel loat, moar is luustere kommen.

Moar nou, nou 't mergen is, nou heurt de Linge niks lilliks. Hier ien de hooge peppelloan, hier heurt ie de veugeljcs kwinkelieren. Wiejer op, waar den ouwen olm bij 'en net steenen husken oan zien boord steet, doar heurt ie de stem van 'en ouwe mins, 'en heel ouwe mins, en — 't psalmlied ter eere van Gods weldoajigheid trillend en bêvend, vlot ie mee boven zien effen vlak, nog 'en heel eindje wiejer.

Gunds — bij den grooten drêj, waar ie dat witte hekke ziet glimmen, en waar de weerschien van 'en mooijen blomhof ien 't blaauw van de Linge speelt; gunds waar de blanke rimpeljes al wiejer en wiejer kringelen, doar heurt en doar ziet ie nog meer.

TRIENE kent ie wel, flinke blonde TRIENE van 't Putterserf, die ielken mergen op 't planken stap oan zien boord, de roomtesten boent en de melkkannen schuurt, hel, hel as de zon! Heur stevige hand oan poezelen erm het zoo dukkels met emmer of boender zien stille vlakke geruurd, en — 't bloozendste kôpke dat ie weerkoatste is 't kôpke van TRIENE, en 't helderste liedje dat ie ooit heurde is 't liedje van TRIENE van 't Putterserf.

En de Linge — as ie TRIENEKE gemergen fluustert ien de blaauwe vergêt-me-niets die ie kwiestig zeumde langs 't Putterserf, dan geet ie wiejer, krek as altied wiejer ten nutte van mins en dier, en allinnig as de weinter hum in zien bedde houdt, dan slupt ie 'en korte nacht; moar anders, rusteloos geet ie vort, en 't reine woater vlot ie noar d'eindlooze zee, moar 't dras en slick blijft ien 't lêge.

't Putterserf is 'en mooie hofstêj, 'en hofstêj vol stoasie. Nou vier joar gelêjen is er 'en schoon roodsteenen veurhuus bij getimmerd — dat kos niet minder, alschoon de boer en zien vrouw eiges van geen stoasie hiewen — en 's leintes, twee joar, is de boer gesturven.

't Roodsteenen huus van 't Putterserf het vier schuufroam' ien 't gével van veuren, en schuune gardien achter de gloas', krek egoal as bij den burgemeister. A'j ien die koamers kumt dan zou'jt wel loaten um de pet op 't heufd te houwen. Ien ielke koamer hei'j midden op de planken vloer 'en grunrood karpét met strepen d'r

deur; doarop 'en ronde toafel met gruuu wasdoek d'r over en 'en rand d'r um en pooten d'r onder van ekfetief mehonyhout. Ien ielke koamer zie'j twaalf stoe-len en twee met erms d'r oan — zeker indertied met begriep van één veur den boer en één veur zien vrouw. Krek zoo zie'j ook ien ielke koamer 'en mooie spiegel boven den schorsteen hangen, en 'en groot kammenet tegen de muur stoan. Voor-ders oan de muren, die zoo wit as pampier zin, doar zie'j 'en heele zooi schilderij-ploaten: VAN SPIEK die, ge weet wel, met 'en schip vol kruud ien de locht sprong, en dan nog 'en boel met mansluu en saldoatenvolk d'r op, en één — waar 'en kerl op 'en perd leit — met MAZEPPA d'r onder: da's Frans begriep ie!

Zóó redeneert de bouwknacht van 't Putterserf, en LAMMERT hij redeneert nog een heele boel meer: “Woarveur hei'j de dinger anders as um ze te gebruiken, moar de vrouw van 't Putterserf ze gebruikte die koamers nooit. Allinnig as't zoaterdag is, dan geet ze — op heur kousenvuut', went de klomp' of schoen' loat ze altied veur den drumpel stoan — ien 't een van die koamers noar binnen, en hoalt ze uut 't kammenet van klenktum um 't volk te betoalen; en hie — LAMMERT — óók op zien kousen-vuut', hie mot dan 't geld nog is noarékenen op die toafel met 't was-doek, en ziet dan eiges, hoe 't noarigheid is zooveul zekskes met spesie as doar ien dat ding van 'en kammenet stoan. Miesderoabel riek mot vrouw WILLEMS wêzen. Tachtig mergen land onder de ploeg, zestig mergen wei, en alles noa venant; én — as heur man bij 't trouwen dan toch eiges niks meer as 'en erme bouwknacht was, dan zeg ie: da's oarigheid!

Hoe 't zoo liep....? Dát za'k oe vertellen, bijkant krek as boer WILLEMS — kort en knoeterig as ie van pestuur was — oe dat eiges kort en knoeterig zou gezeid hebben:

Zien moeder was dood; zien voader gesturven; zes kienders; hie den oudste, krek twientig joar; zoo was 'et. 't Sprékwoord zeit: die warkt zal êten. WILLEMS warkte; de kienders warkten; de jakkenie dat verdrêjd'ie.

Êten kwiem er: eerdappels, brood! Drank uut de Linge. Ploegen kon ie; best as de beste! Boer SCHUUFELS zei: hier mo'j wêzen. WILLEMS ploegde bij SCHUUFELS; twee bruurs en zusters kwiemen ook bij SCHUUFELS. SCHUUFELS zei: 't was bestig.

HANNEKE van SCHUUFELS — altied vief en ree — had 'er ook oarigheid ien. Toen WILLEMS is tied had op 'en zundag mergen, toen zaidie tegen HANNEKE dat ie oarigheid ien hoar had. HANNEKE zei: Goed! moar SCHUUFELS: Nee! en 's moandags bouwde WILLEMS uut mistroostigheid en halven bunder van 's mergens vier tot 's oavends acht.

'En groot joar loater zei SCHUUFELS: “Heur is.” Moar — de bouwknacht had geen tied, went 't heuj was dreug, ze mosten ienvoaren, d'r woaren donderkoppen ien de locht. Toen 't heuj binnen was rêgende't 's oavends en zei SCHUUFELS dat 'et goed was gewêst dat WILLEMS 't wark had véúr loate goan, en óók dat 'et goed was met HANNEKE.

Ien den slappen tied van 't wark zin WILLEMS en HANNEKE getrouwd; twee joar loater stierf SCHUUFELS; honderd mergen land liet ie HANNEKE noa. WILLEMS en HANNEKE warkten. Bijkant vief en twientig joar hadden ze zêgen op 't wark, en — toen hie eiges starf, toen liet ie HANNEKE met twee kienders achter, met zêgen ien overvloed.

't Vertelselje van WILLEMS die deur zien vrouw en warkzaamheid van onderop riek was geworden, dat was 'en bekend vertelselje, 'en wôar vertelselje; 'en vertelselje dat LAMMERT VAN TUIL, siends ie noa WILLEMS' dood op 't Putterserf kwiem, ien't heufd het gedrêjd.

En nou — 't was oarigheid, sedert giester zei blonde TRIENEKE: Joa! En — as moeder geen nee zei, dan zou 't weer 'en vertelselje worden, moar nou 'en vertelselje van LAMMERT!

Joa krek, 't zal weer 'en vertelselje worden, moar nou 'en vertelselje van LAMMERT.

LAMMERT de eenig overgebleven kleinzoon van den stokouden ARIE WEIJER — van wien we straks meer zullen hooren — LAMMERT is een stevige knaap, welgemaakt en goed gespierd.

A'j hum doar gunds ien den vroege mergen bij de dêldeur van 't Putterserf ziet stoan, dan ku'j oe best begriepen dat TRIENE sjenie in 'em kreeg, zoo'n knappe jong as 'et is, en 't land bouwen dat kos ie zoo goed as de beste. Moar — nou TRIENE krek um den hoek van de schuurdeur noar buntten kiekt en LAMMERT ziet stoan, nou ku'j oe óók best begriepen dat hij zooveul as verliefd op TRIENE wier. 't Is 'en kloeke flinke dern: d'r frisse wang' 't zin verechtig krek de klaproos' ien 't korn; d'r blaauwe oog' de vergê-me-niets oan de Linge, en dan d'r poezele hals en erms, wa'n malsigheid, mals as 'en meirêgen, mals as de dauw op 'et land!

Al ku'j 't oan d'r oog' niet zien, TRIENE het slecht gesloapen. Giesteren het ze joa gezeid, en a'j dan toch joa het gezeid, dan bi'j duk zoo roar um 'et hart, dan zou'j wel lagelen willen en greinen ook, en — nieuwar, zoo'n knappe jong da's toch plezierig?

Maar nog wat anders heeft TRIENE in 't eerste wakker gelouwen: Hoe moeder 't gemarkt had van LAMMERT en hoar....? Zóóveul is zeker, toen ze noar bed wou goan, toen het moeder heur oangesproken en gezeid, dat ze zich niks met LAMMERT had af te geven; 't was 'en beste bouwer, dat was't, as ie't op z'n meneur had; moar — kunnen is nog 'en ander ding as willen, zie, LAMMERT was eigenlijk ien den letsten tied 'en matfots en 'en slof geworden. De luijoard speulen dee ie, dat en niks anders. Ze mosten zich niet betuuten dat moeder bliend of kiends was geworden. Goddank! al was ze bij de viefdig ze had heur begriep en redenoasie nog goed. "Verkeerink met 'en luijoard," had moeder ten letste gezeid, "Voader zou zich umdrêjen ien 't graf, dat zou ie, as ie doar begriep van kos hebben. TRIENE pas op!"

En TRIENE, TRIENEKE had tegen LAMMERT al joa gezeid, en heur moeder het ze

um den hals gepakt, en gegreind het ze oan moeders borst akelik, akelik! dat moeder toch wêk wier, went greinen dee TRIENEKE anders nooit, en — eer dat ze noar bed goeng zei moeder — die toch niet wiest dat TRIENE al joa zei: “Kiend, zie dan erst nog deur eigen oog’, moar houdt ze open, wied heel wied open.

En — dat zoo’n moeder als moeder toch eiges bliend kan wêzen! Doar zu’j loater van heuren. Alêvel, nou zu’j’t begriepen dat TRIENE slecht het gesloopen; en a’jt alles begriep dan zu’j ook wel verstoan, dat TRIENE met heel veul verwondering zeit: “Zoo LAMMERT, bin ie doar!” went, volgens den torenklok most ie wel ’en half uur noar ’t land wêzen.

“’k Most oe toch erst is gemerge kussen,” zegt LAMMERT met ’en kniepeugske, en wenkend: “Kom êfkes hier achter den houtmiet?”

“Nee, nee jong, dat kan iens geheel niet,” is TRIENE’s antwoord, moar, olik.... ze kumt toch.

Albeneur, TRIENE wil hum alles zeggen en roajen ten beste; zoo’n enkele keer het ze óók wel gemarkt dat LAMMERT krek zoo gern ’en ander zag warken as dat ie ’t eiges dee, moar LAMMERT was zoo’n knappe jong, en hie kos toch bouwen nog bêter as de beste, en zien ringboard krulde zoo mooi; alêvel nou zal ze ’t hum zeggen: oppassen mot ie, of anders....

“Kom nou is êfkes hier bij me zitten,” vraagt LAMMERT, nadat hij zich op een takkebos liet zakken en, met het hoofd achterover op een wat hooger liggenden bos geleund, slaat hij de oogen tot TRIENE op, terwijl hij haar tegelijk bij den blaauw-streepschen rok trekt.

Nee menneke, dat kon niet; as’t nog êfkes kussen gewêst was, moar zitten!! Ze most noar ’et karnhuus.

Dat was nou kienderachtig, arg kienderachtig! TRIENE had verechtig geen begriep dat ’en dochter van ’t Putterserf toch van ’en heel andere standoasie as ’en gewone melkmeid was. Verechtig, ze geleufde ’t niet hoe de minsen d’r untlachten dat ze altied platste en ploetste asof ’t um ’en kruumelje brood was te doen; TRIENEKE most....

Utlagchen!! Wie lachten d’r uut....? hê? dat wou ze weten!

Maar LAMMERT trok haar weer aan den rok en drong haar op nieuw: “Toe kom dan zitten.”

“Nee!” En TRIENE zette den voet vooruit en de linkervuist in de zij: Erst zou ze weten wie d’r had utgelagchen umdat ze warkzoam was?

Nou, as ze ’t dan weten most.... moar eigenlijk ’t was kienderachtig — LAMMERT slokte, went hie goeng liegen — as ze ’t dan weten most: GEURTJE bij grootvader had gelagchen.

“GEURTJE!” roept TRIENE terwijl haar van spijt de tranen in de mooie oogen

springen: "GEURTJE! dat kleine kriel van 'en ding!" Maar LAMMERT, om het onweer van GEURTJE wat af te leiden herneemt: "Joa GEURTJE, en o, 'en heele boel meer."

Wonderlik, geen vijf seconden later zit de flinke meid naast LAMMERT op den takkebos; haar hand rust in de zijne; haar hoofd leunt tegen zijn schouder, en haar schoone oogen waarin de tranen nog glimmen, turen op LAMMERTS sprekenden mond.

"TRIENE ge mot verstandig wêzen," zegt LAMMERT, "wat woar is dat ku'j niet tegensprêken: as riek en heug uut warken geet, dan is er veur lêg en erm geen verdienen meer. Oe moeder versteet d'r standoasje niet; 't is altied moar vortzwiepen tegen bêter begriep en verstandigheid ien. Woarveur het God ien de Oost de zwarte mooren en al dat sloavenvolk anders ien de wereld geschupt as um veur 't blankvolk te warken? As nou 't blankvolk tegen die sloaven is zei: goa gelluu moar piepkjes rooken, welluu zullen 't wark wel doen, dan zou'j ummers zeggen, dat de wereld oaveregts verkeerd liep. En gunder, beveurbeild ien de stad van Nimwêgen, denk gij TRIENEKE dat 'et riekvolk doar warken geet? Doar mo'j um kommen! Niet één die z'n eigen schoen' nog zal smêren; ze meugen krek as de notoaris of de burge-meister soms zoo'n bietje ien de boek' zitten te lêzen of te schrieven, moar 't wark dat loaten z'oan 't meid of knechtsvolk over, eiges rooken ze piepkjes en zitten ien de zon."

"Moar, wát zei ze, toen ze lachte?" vraagt TRIENE die slechts half heeft geluisterd, en lagchende GEURTJE niet uit haar geest kan verbannen.

"Wat ze zei TRIENEKE?" herhaalt de bouwknacht langzaam, en hij slokt weder, en dan, dan vraagt hij: "Lig ie wel mekkelik TRIENE?"

't Meisje dat zich straks ondanks zich zelve naast haar minnaar op het hout liet nederzakken, springt nu eensklaps haastig overeinde: Lig ie wel mekkelik TRIENE!... is dát nou 'en vroeg as de zon al hoog oan den hemel kumt en 't wark leit te wachten! Een vuurrood van schaamte overdekt haar gelaat, maar ook, haar gekrenkte eigenliefde moet zich luchten, luchten zelfs tegen den knaap dien ze wel lief heeft, doch, die haar zeggen durfde dat GEURTJE, GEURTJE vooral haar belacht: "En as't dan mien niet vrijsteet um te warken zooveul a'k wil," zegt ze met eenigzins bevende stem, "dan zal 't ien ielk geval de knecht van mien moeder niet vrijstoan um, ienstee van oan 't bouwen te zin, op 'en houtmiet te liggen." Die was roak gewêst!

Nee, as TRIENE nou zóó begon dát was noarigheid! En — maar weinige seconden later, wier d'r achter den houtmiet zoo'n klein bietje afgekust, en zei TRIENEKE met 'en smokkellachske, dat 't ook zoo arg niet gemeind was gewêst; en zei LAMMERT, dat er niet één ien de heele Bêtuw liep die ie zoo knap vond en lief had as TRIENE van 't Putterserf.

Of dat verechtig woar was? dreigde TRIENE met den vinger, went, lagchende GEURTJE kwiem d'r weer tussen, GEURTJE, waarmee den LAMMERT, véúr dat ie um hoar kwiem, zoo groot was gewêst.

“Verechtig!” betuigde LAMMERT, en, verechtig kos ie zeggen, went, TRIENEKE vond ie knap, en hebben wou ie niemand liever as TRIENEKE van 't Putterserf, begriep ie, VAN 'T PUTTERSERF.

Zie, duikend achter de aalbessenstruiken, en straks langzaam voortstappend achter het snijboonen-rijshout, kiest nu LAMMERT zijn weg naar het wilgenpas, waarheen hij reeds een uur geleden de drie ploegpaarden bragt, om ook nu, zoo als hij reeds dikwijls gedaan had, de altijd waakzame boerin van 't Putterserf omtrent zijn arbeid te verschalken. De voorste der ploegpaarden — kop aan staart en staart aan kop gebonden — wordt nu van den wilgenstomp waaraan hij met den halster was vastgemaakt, weer losgeknoopt. Straks, tamelijk zakkerig en met de beenen terzij op den bruine gezeten, bereikt LAMMERT met zijn viervoetig gevolg weldra den grindweg; een oogenblik later hoort de Linge het dof geklots der paardenhoeven op het brugske dat zijn groene oevers met elkander verbindt, en ziet gij den bouw knecht al spoedig in de peppellaan verdwijnen, de laan die het kleine riviertje op zijn linker oever een wijle vergezelt, en waarin de vogeltjes zoo lieflijk kunnen zingen tusschen de altijd klepperende blaadjes.

De groote woon- of keukenkamer van de hoeve het Putterserf, die sedert den aanbouw der beide statievertrekken er vóór, noodwendig haar beide vensters in den gevel moest missen en nu slechts door één zijraam haar licht ontvangt, ziet er dan ook tamelijk somber uit. De boer en boerin hebben dat in den beginne ook wel bespeurd, doch — um 't geproat van Jan en alleman, dat 'en boer die honderd veertig mergen land had, meer swiet oan de weg most sloan, hebben ze gebouwd, en — toen ze dan swiet oan de weg hadde gesloagen, toen was't met de keukenkoamer niet anders.

Ien die mooie veurkoamers te goan zitten, dát zou baldoajigheid gewêst zin. Ens — toen dommenei huusbezuuk is komme doen, toen hebben ze'n kertierke ien die koamers gezenten, hie ien den ermstoel, moar anders nooit! “As we 't zulveren brulofst vieren,” had WILLEMS gezeid, moar — zeuven moand véúr 't zulveren brulofst was WILLEMS gesturven, en siends zien dood hadden die koamers veur de boerin nog starker 'en soort van heiligheid gekregen: schoonhouwen dát dee ze, moar gebruiken nooit van z'n lêven!

Zie, daar zit de weduw van HARMEN WILLEMS bij het kleine zijvenster der sombere keukenkamer. Den breeden schoot heeft ze vol groote snijboonen die ze met verwonderlijke vlugheid aan 't afhalen is. De boerin van 't Putterserf, ofschoon reeds acht en veertig jaren oud, is nog een knappe vrouw; heel knap zeggen de boeren die veul van dik en zwoar en sterk rooije wangen houwen.

“DOLFKE, zou'j niet noar school goan? 't Is op den koekoek al negen gesloagen,”

zegt de boerin tot een jongske van ruim tien jaren; en DOLFKE die met een lei onder den arm bij de tafel op één been te hangen staat, geeft teemend ten antwoord:

“'k Wou niet noar school moeder.”

“Niet DOLFKE....? Woarum niet jungske?”

DOLFKE geeft rekenschap: “Dóarum niet moeder.”

“Moar 't is bêter da'j school goat DOLFKE; wat zal meester wel zeggen; 't is van de wêk al tweemoal gewêst, en ge weet wel, toen voader nog lêfde toen wou ie niet hebben.....”

“Moar voader is nou dood,” bespiegelt de jongen.

“Krek zoo,” bevestigt de weduw, en terwijl zij zoo mogelijk nog sneller haar boonen afhaalt, treedt het beeld van den weleer zoo werkzamen man haar sterker voor den geest, en zegt ze weer haastig: “Ge most nou noar school goan DOLFKE.”

“'k Heb weer zoo'n kramp ien 't lief moeder,” liegt de jongen.

“Zoo'n kramp ien 't lief....?” De weduw ziet hem meelijdend aan: “Kom is hier jungske; toch geen heufdpien, nieuwoar?”

“Joawel moeder.”

Heufdpien! Oeh heere! doar kan moeder van meeproaten; dóár het ze mee te doen: da's zeker 'en kwoal die DOLFKE van zien moeder het: “Ge mot moar weer is 'en cent tegen 't veurheufd leggen,” zegt ze, en haalt haar knipje te voorschijn.

DOLFKE wou d'r nog geerne vief centen bij hebben, um veur de kramp ien 't lief bij dokters juffer ien 't darp anniesdrop te hoalen.

Nou hie most dan veur deze keer moar niet noar school goan, en — noar 't doktershuus niet hard lopen!

“Nee,” zei DOLFKE, en voort was hij met de centen de deur uit.

Loopend wat hij maar lopen kan, kiest de jongen nu het voetpaadje dat naast de Linge tot aan het bruggetje voortkronkelt — het bruggetje dat LAMMERT met zijn paarden slechts langs een omweg bereiken kon, en waarbij zich de kleine herberg De reizende Man bevindt. Omstreeks ter halverwege gekomen moet de jongen het huisje voorbij dat LAMMERTS grootvader van VROUW WILLEMS in pacht heeft.

Digt aan den waterkant, nabij den ouden olm waarvan de Linge reeds sprak, zit op een laag houten bankje, de stokoude ARIE WEIJER.

Schoon oud gezigt! Negen en negentig joaren streken hum over 't heuge veurheufd. Nou is den schedel koal; allinnig blanke vlökskes speulen hum nog um sloopen en achterheufd. Schoon oud gezigt! Kalmte en vrêjigheid blinken oe tegen. — Of dat heufd niet bepruufd is geworden....? mins, sprêk toch zachter; as 't karkhof oan 't proaten kwiem, 't zou oe wat anders vertellen. Moar 't heufd, dat eigenste heufd het ie altied noar boven gehouwen: Één was er die wiest wat 'en mins hier ten nut is, en, 't doagelijks wark — wat ie leerde as kicnd, dat 'en straf was

veur 't minsdom — 't had ien nood en ien leed hum ten trooster gewêst, en had ie 't beprunfd as 'en weldoad vol liefde.

De eenige die hum nog overbleef is LAMMERT, zien kleinzun, en LAMMERTS oogen ze sprêken hum nog van ANNE, zien letst gesturven dochter. LAMMERT had zien moeder moar êfkes gekend, dat was zundig veur LAMMERT.

Joa, WEIJER woont nou stillekes ien 't huuske bij de Linge, en a'j'em sprêkt dan zal ie oe zeggen dat ie gelukkig is; deur Gods goedheid is ie ien hoogen ouwerdom gezond en sterk. Met LAMMERTS verdienste d'r bij hebben ze genogt um van te lêven. GEURTJE, 'en oarig dernje van erme verre fremielje, twientig joar oud, is hum altied hulpveerdig op zied, en zurgt veur hof en veur huus. Zie, nou kumt ze noar buuten um êfkes oan grootvader — zoo nuunt z'hum — te vroagen, of 't goed goeng met vissen.

Ouwe WEIJER kan nog niet lêg zitten. Toen ie jong was en sterk, toen zou ie nooit met zoo'n hengelje zien tied hebben verbeuzeld, moar nou, nou was't niet anders.

In hetzelfde oogenblik dat GEURTJE op het water toetreedt, en oude ARIE uit het blikken keteltje dat aan zijn zijde staat het vischaas wil nemen om het aan den angel te slaan, rent DOLF van VROUW WILLEMS het erfjen op. Half verschrikt ziet de oude man naar den jongen om, en GEURTJE, terwijl zij om den knaap het paadje vrij te laten onwillekeurig blijft staan, ziet zij meteen, hoe DOLF nabij den grijsaard gekomen, boosaardig den voet zwenkt, met een: "Vort! hup!" het blikken keteltje onder WEIJERS handen weg en omhoog schopt, zoodat het in 't midden van den effen vloed al tjingelend neerploft.

Zie, zie hoe 'et stille revierke z'n gladde veurheufd ien zwoare rimpels trekt. Nee, da's geen jongens oarigheid, da's jongens baldoajigheid! WEIJER schudt het grijze hoofd, zeggen doet hij niets; maar GEURTJE — krek as de Linge kreeg ze 'en griezel deur al heur lêjen: "Doe lillikke deugniet!" schreeuwt zij den jongen toe, en, om hem duchtig te straffen vliegt ze hem achterna. DOLF evenwel door dien uitval verschrikt, springt eensklaps ter zijde, wendt zich schielijk om en balt zijn vuist; doch, terwijl hij die heft en — om gewisser te treffen — met het hoofd achterover eerst een schrede terugstuift, bonst hij met het achterhoofd zoo hevig tegen den ouden olm, dat hem alles voor de oogen duizelt en hij bedwelmd in de kniën en straks ook ter aarde zakt.

Moar Goddank! 't was zoo akelik arg niet, went, 'en klein bietje loater zien WEIJER en GEURTJE dat ie de oogen weer los duut, en als hij GEURTJE, die haastig een napje water heeft geschept, voor zich ziet staan, kiek, dan striekt ie zich langs 'et veurheufd, zeit: "Loop, lillikke dern!" en sleet hoar 't napken uut de hand dat ze 't woater allegoar over de kous' kriegt.

En nu — 't is een bijna honderdjarige stem die er vermaant:

“Ge most liever noar school goan jungske; van luijoard kumt slechtoard; ik gleuf dat oe moeder...” Maar DOLF, al moest hij zijn oogen ook neerslaan toen dat eerbiedwaardige hoofd zich tot hem vooroverboog; DOLF houdt iens geheel van geen zêje-prêkskes — zoo zin d'r wel meer. — Moeder! joa krek, moeder zal ie 't zeggen. Maar — als hij, straks opgestaan, met de hand aan het voorhoofd, — ijlings terugloopt naar 't Putterserf, dan klotst hum toch altied dat liedje deur 't heufd: Luijoard, slechtoard! Alêvel moeder vond eiges goed dat ie thuus bleef van school. 't Liedje was vervêlend, arg vervêlend!

Moar — 't zou 'en vertelselje van LAMMERT worden. Krek! Ge most allinnig moar weten dat grootvader WEIJER, dukkels veur LAMMERT 't eigenste liedje het gezongen, en da'j 't dus oan grootvader niet wieten kunt dat LAMMERT.... Nee, heur moar, bij hum zal 't wat anders as van moeders malpötje wêzen.

We zagen LAMMERT met zijn paarden in de peppellaan verdwijnen.

Zie, gunds, 'en heel eindje wied, doar geet ie; nou ens beschauwd deur de boom', dan weer ien 'en helder stroalje van de blinkende zon. Ge kunt wel zien dat 't al ien 't eind van Augustus mot wêzen. Tussen de bruin mossige peppelstammen ien, is 't elzenhout en 't hoagedorn arg bestoven van 't boerengerij, en zie'j ook: hier 'en wis heuj, en doar 'en poar korn-oars, tussen en over de bloai' hangen. Zie — nóg 'en stofwölkske ien de verte, en LAMMERT is al oan 't einde bij 'et damhek gekomen woarachter den pas gemêjden weit-akker leit, den akker die LAMMERT giester al veur de halfscheid geploegd het.

Eenige minuten later heeft de bouw knecht zijn stevige paarden in het tuig voor den ploeg gezet.

't Is woar, as ie op tied was begonnen dan kos ie van mergen al 'en heel eind geavensierd zin; alêvel, of 't van doag of mergen kloar kumt da's krek allins. Toen ie as knecht warkte toen was 't verpliegting, moar nou, nieuwoar, 't was zoo goed as zien eigen land. TRIENEKE zei giesteren joa, en 't land, en de ploeg, en de perds, 't was eigenlijk metterdoad al van hum. Zeker, anderman zou in zien stee al heele-goar de weerlich van 't zwoare wark geven; moar nec, dát dee ie niet. 't Zou ook te bezien stoan of er één ien de Bêtuw liep die zóó 'et ploeg-iezzer ien de zwoare klei regieren kos. Kiek zukke voor' d'r is liggen, egoaf mins, asof't langs 'en linne-joal was getrokken, en diep — meer as 'en palm!

't Is krek asof de perds al 'en bietje kwiespeldurig worden; ze kieken al is um, en hoajen met de hoev': “Joa joa mennekes, ge kunt t'r van doag is van krieggen; ge bint al krek zoo goed as met oe eigen boas op 'et land. Rust nog moar 'en bietje, de boas zal erst zien piepke is opstêken.”

LAMMERT, met de beenen kruiselings over elkander geslagen, en den rug tegen den ploeg geleund, haalt uit het wambuis zijn pijpje te voorschijn. Erst is uitkloppen op

de vlakke hand; dan d'r ien bloazen; nóg ens utkloppen; nóg ens bloazen. De koperen tabaksdoos, die ter halverwege uit den vestzak te voorschijn komt, wordt nu ter hand genomen. Alles noar den eis: drie moal kloppen op 'et deksel; de deus opengemoakt; langzaam met den middelvinger den tabak ien 't kûpke gestopt, en.... "Da's al ien 't zesde joar dat ie die deus gebrûkt. Die deus het ie van GEURTJE veur 'en karmis gekregen, 't erste joar dat ze bij grootvader ien huus kwiem. Deur MIELS de harloziemoaker het GEURTJE ien 't deksel van de deus loate zetten: Aan LAMMERT VAN TUIL, VAN GEURTJE TEN BOS. 't Zei niks, nimmendal, moar, a'j die noams zoo bij mekoar zag stoan, dan zou'j al meinen dat 't wat anders beteikenen most. — 't Is woar, GEURTJE het ie wel 'en keer onder de kin gestreken; 't was 'en oarige dern um is mee te jollen en te dollen; 'en glad mooi snuutje had ze, en veur grootvader was ze 'en matjeder; moar — och harrejennig! as ze ien heur fantázie lonkse eugskes op hum had, och harrejennig, dan was ze glad van den toeter." — De tabaksdoos is weer in den vestzak geborgen; de tonteldoos wordt nu langzaam te voorschijn gehaald, de vuursteen er tegen aangelegd; het slag raakt den steen, en LAMMERT bespiegelt: "De dernjes zin van gemoed krek as de tuntel; kiek, a'j moar êfkes ketst dan steet 't ien de gloed; kets! kets! Verdrôjd da's oarig, nou wil't niet — kets! — kets! — ten miensten as 't ketsgrij goed is."

"Ho! weerlichse knol!" roept LAMMERT, dewijl hij met den voet op het ploegrad en steeds meer met den rug tegen den ploeg geleund, bijna door het vooruitreden van een der paarden zijn evenwigt had verloren en gevallen was. "Duuvels ding! he'k oe geen stilstoan geleerd!" En terwijl hij nu rukt aan den toom, en het driespan daardoor aan 't voor en achterwaartstrappelen raakt, begrijpt hij dat het noodig wordt, ten einde de zijvoren zuiver te houden, het: Allo vort! te doen klinken en — doar geet ie.

Zie, zie hoe het kouter de zware klei in glimmende vore spidt; hoe LAMMERT met krachtige hand den ploeg bestuurt en met juistheid het driespan ment; hoe hij aan het eind van den akker gekomen behendig de paarden doet zwenken; den ploeg met vasten greep uit de vore in regthoek brengt, en straks — alweder zwenkend — op den linker oever der Linge, nogmaals het blanke staal door de zwarte aarde stuwt.

En toch nog nooit van z'n lêven is LAMMERT den arbeid zoo zwoar gevallen. "Ho, mennekes, ho!" Straks toen ze ien de zon stingen toen zullen de vlieg' heur geploagd hebben; hier, nog zoo'n bietje ien de schauw van 'en poar wilgen, hier zal 't bêter zin. Niewoar, 't piepke mot ook nog oangestoken....?"

'En bietje loater vliegen de mugskes veur den tabaksdamp op zied: "Stomme dinger! as 'en mins eiges den heelen dag mot warken, dan kan zu'k gespuus egoal liggen te dansen en 'en mins tot last wêzen. Moar — nou zal LAMMERT dan ook zien rust is goan kriegen; hie kan 't er heel best alvast is van nemen. Hier op de woa-

terkant is 't krek zoo'n ploatske um 'en bietje te liggen: veurover, lankuut op 't gres; kin en ringboard ien de beije hand'; de elleboog' as stutters op de grond. Doar leit ie!

"Hei! LAMMERT! bin gij doar...?" roept na weinige seconden een luide stem op korten afstand.

Wel verdrêjd! is dat schrikken! In één oogwenk is LAMMERT overeinde. "Nee.... wâtblief.... bin gij doar GEURTJE?"

"Joa LAMMERT," herneemt GEURTJE terwijl ze naderbij komt: "'k Zag de perds wel stoan, moar ou kos ik niet gewoar worden; 'k mot oe wat zeggen LAMMERT."

"Zóó 'k dronk moar êfkes," is het antwoord en vragend: "Wat wou ie?"

GEURTJE werpt ongeloovig een blik over den akker, waarin heden — 't geen duidelijk te zien is — slechts één nieuwe vore geploegd werd, en dan, dan lacht ze vermanend: "Ge kiekte zoo onneuzel LAMMERT."

"Ikke....?" zegt de bouwknacht, "'k zou niet weten woarum. Wat hei'j mien te vroagen?"

In weinige woorden verhaalt het meisje wat er met DOLF is gebeurd, en geeft al spoedig haar wensch te kennen, dat LAMMERT as ie op 't Putterserf kunt, alles ten regte zal sprêken; 't jungske was wel ien stoat um 't glad te verdrêjen; 't most is kwoad kunnen, kwoad veur grootvader. En voorders, LAMMERT van zien kant, hie most met wark ook moar aklik z'n best doen; ze zag 'et nou eiges, 't proatje dat VROUW WILLEMS niet arg te vree was, kos wel is woar wêzen: "Jungske, jungske! as grootvader 't huusken is uut most."

Zie nou den lach is van LAMMERT; krek of ie zeggen wil: a'j niet van giester bint dan bij zeker van eergierster: "Mein ie dat grootvader uut zien huuske zou motten?" zegt hij langzaam. "Nee d'r ien blieden zal ie, al z'n lêven! en zonder dat gij of ikke d'r ooit meer 'en hand veur te ruuren het."

GEURTJE begriep er niks van; ien den letsten tied het LAMMERT wel meer zoo roar kunne proaten, moar nou...?

"'t Mot al 'en oarig spulleke wêzen woar ie mee pacht kunt verdienen zonder 'en hand te verruuren," zegt ze iets later, en — as ze die tooverhand' asteblief wel is zien wou.... wêg zin ze, ze stêken ien de broekzak'.

"En ik zeg oe dan," herneemt LAMMERT, terwijl hij zich weder in de gemakkelijkste houding tegen den ploeg zet, "en ik zeg oe dan, da'k grootvader dat eigenste huuske zoo veul as prezent doe. 'k Zou oe nog 'en heeleboel meer kunne zeggen GEURTJE, moar, zwiegen en sprêken dat geet niet geliek." LAMMERT klapt met den tong en kijkt naar de lucht.

"Nou, doar mo'k alêvel over laghen," zegt GEURTJE weder — moar eigenlijk, ze most iens geheel niet laghen; 't was hoar krek ien 't gevuul asof ze bleik ien 't gezigt wier. As LAMMERT dat zag! Snel draait zij zich om, en dan als ze gaan wil: "Ge weet 'et van DOLF; wark voorders plezierig."

“Nee, heur is GEURTJE!” roept LAMMERT, — went ’t is ’en verdrêjd ding, a’j êvel geliek hebt, dat iemand zal meinen da’j gekketoal proat.

GEURTJE wou wel blieden: “Wat is d’r LAMMERT?”

LAMMERT met half digt geknepen oogen: “En a’k oe dan zeg da’k niet warken meer wil, umda’k niet warken meer hoef; a’k oe dan zeg da’k mien al krek zoo goed as boer van ’t Putterserf kan rêkenen — veur de halfscheid ten miensten; a’k oe nou zeg GEURTJE, dat TRIENEKE giesteren joa zei, wat blief — zu’j’t dan gleuven of niet?”

O God! dat goeng as ’en glujjende noald deur ’et hart!

LAMMERT rekt zich de erms, en nog ens: “Wat blief?” Moar GEURTJE, ze wiest niet wat ze gleufde; ze gleufde ’et wel, moar toch, ze kos.... ze wou ’et niet gleuven. Ze vuulde niet krek woar ze was.... ien huus of op ’t land; ien ’t duuster of ien ’t licht; ien de kark of boven op ’en heujmiet woar ze altied zoo duuzelig wier. Goddank! ’t goeng veurbij.... Ze mot wel akelik bleik wêzen, moar LAMMERT ziet ’et niet; hie kiekt noar de locht. — Misschien vuulde ie óók wat, dat ie de oogen van GEURTJE vermee.

“Zoo LAMMERT,” zegt ze eindelijk met vaste stem: “nou kan’k ’et geleuven;” iets later: “en nou, — nou kan’k ’et begriepen ook, wóárom da’j hier ien stee van te warken, de luijoard speult. Geluk d’r mee LAMMERT!” En dan, dan wendt zij zich om, klopt het paard — dat den hals rekt om een wilgentak te bereiken — op den rug; zegt schijnbaar luchtig: “’t Is bitter jungske!” en neemt zoo haastig zij kan den terugtogt aan over den stoppeligen akker.

En LAMMERT, als GEURTJE den akker verlaat dan heeft hij niet meer zoo als straks, de oogen ten halve gesloten naar boven en van haar afgewend. Neen, turend ziet hij haar na, tot dat zij het damhek achter zich toetrekt, en — zonder ook slechts een enkele maal naar hem om te zien, — in de peppellaan verdwijnt. Met blijkbaren wrevel werpt hij zich nu op nieuw in het gras aan de Lingezoom neder. — Dat is heel anders gegoan as ie gedocht het. Had ie niet gemeind dat GEURTJE d’r arg kapot af zou wêzen. Het ie krek dóárom geen opzien gehad um grootvader of hoar de regte waarheid te zeggen. Lochtig was ze weggegoan; krek asof ie hoar niet dukkels um ’t kinneke had gestreken, zacht, o zoo zacht! en nou, nou goeng ze lochtig en kos nog smêlen dat ie ’en luijoard was. — “Goed zoo dernje! best zoo dernje! heb d’r moar niks geen spiet af. Ikke ook niet. De luijoard spelen! Of gij oe ien ’t zweit zoudt goan warken, a’j woart zoo as ikke. Toe moar! veuruut moar! Wês gij moar lochtig, heel lochtig; LAMMERT zal ’et óók zin!”

En — of ze lochtig was....? Joa, zie dan: Viegelant stapt ze de peppelloan deur; links en regts kiekt ze rond, went nieuwoar.... z’ is lochtig, heel lochtig! Ien ’t veurbijgoan mêjt ze gresbluumpkes met de hand, en stêkt er één met ’t stêlje ien de mond. Vlagger loopt ze, went de koflie veur grootvader mot ze verdig moaken en

't weitebeslag veur de koek die LAMMERT zoo gern.... Zie, wat klemt ze de tand' op mekoar, zóó sterk dat ze't blomstêljen afbiet.... 't bluumpke velt op de grond, en — heur voet trooit 'et plat. Lochtig geet ze wiejer, regts 'et Lingebrugsken over; links 'et smalle poadje af dat noast 'et revierke langs WEIJERS huuske vortgeet tot 't Putterserf.... 't Putterserf!.... Of ze schrok van den kikkert die vlak veur hoar voet óp — en ien 't woater sprong....? Efkes blijft ze stoan.... moar nou, nieuwar, lochtig geet ze weer wiejer; den olm bij grootvoaders erfke langs; de lêge deur van 't huusken ien. — Grootvoader is d'r niet, hie zal bij de koei op de dêl wêzen. Nou steet ze ien 't keukenje; strak kiekt ze noar 't vuur op de ploat; 'en oogenblik loater vliegt ze de vlierinkleer op. Hier is heur kâmerke; 't bovenste loai van 'en loaitoafel trekt ze open; 'en snoerketting van rooije kroal' griept ze d'r uut. — 't Kâmerken af; van de leer noar umlêg. Nou steet ze weer stil ien de keuken; nou — nou smiet ze de ketting ien 't knappende vuur, — lochtig, heel lochtig! En zie, zie dan, doar velt ze met bei' heur erms op de klapttoafel neer; heur knie' op de grond en 't heufd ien de hand'; 'nou snikt en nou greint ze.

Zie LAMMERT, en luuster: nou snikt en nou greint ze!

Omstreeks een uur vroeger bevinden wij ons op 't Putterserf. Manke JAN de arbeider die buiten aan 't uitmesten was, heeft DOLFKE toen hij van WEIJERS huisje terug kwam, goed en wel zien voorbijgaan; maar DOLFKE, toen hij 't achterhuis binnen stapte, toen is ie 't spulleke begonnen.

“Och heere, wat is d'r!” schrok moeder WILLEMS toen ze DOLFKE zoo akelik schraauwen heurde, en — haastig is zij naar de deel gevlogen.

Och! a'j 't gedrêj en 't gelieg van 't jungske, en 't gesus van moeder geheurd hadt!

Nee zeker, as 't heufd nog zoo'n pien dee dan hoefde ie te middag niet noar school en mergen ook niet. Hier, hier had ie 'en stukske koek, en joa, wel zeker, hie most moar 'en bietje op den barg ien 't heuj goan liggen, moar niet van de leer vallen heur!

Wát! zou ze zich deur dien ouwen WEIJER loate koeijenêren, al dat ie dan oud was; zou ze van hum motte heuren wát ze as moeder verpliegt was! Dát — nooit van z'n lêven!

De boerin zet nu met zenuwachtige vaart hare werkzaamheden voort. 't Was alsof zij zich wreken wilde.... op zich zelve misschien? In de kleine achterkeuken, doorgaans “de geut” genoemd, overtuigt zij zich dat de groote pot met varkens-aardappels te vuur hangt. JANS de meid ziet er hoe de boerin eiges 'en zwoare bos rieshout op 'et vuur gooit — ze had 'et toch moar veur 't zeggen gehad. — Straks in den kelder zijn het de zware keijen op de keulsche potten die bij het ververschen van den inmaak, de krachtige hand der boerin ondervinden, en later, dan spoedt zij

zich naar de kaaskamer om er de kazen waarmee zij ter markt wil, op het aanregt te zetten.

Onbegriepelik! TRIENE schient van mergen niet bij de kês' te zin gewêst; dééz en dié hadden gekeerd motte worden. Zou 't spulleke van "ezelje duut niks" hoar ook al goan lieken! Was 't dan misgerêkend dat warkzoame TRIENE 'en hêkel oan LAMMERT zou kriegen as ze 'en oog op zien luiheid kreeg. En — schreeuwend naar buiten klinkt het: "TRIENE!" En straks op de deel: "Hei! TRIENEKE! TRIENE!" — Wat deksel woar zat ze!

Zie — doargunder doar kumt ze de deur van hoar kâmerken uut. Ze kiekte zoo'n klein bietje beduusd; moar ook, 'en oogenblikke loater kiekte ze asof ze prakkeziert bij zich eiges: "Allo TRIENEKE, 't heufd ien de flank!"

Perjen ge meugt wel is êfkes noar TRIENEKE kieken. Ze het zich eiges ien 't zundagse pak gestoken; verdrêjd, hoast krek 'en juffer uut stad. 'En fleurig mutske met rooije strikskes d'r oan het ze op 't heufd; gouwe bellekes ien de oor'; over 't kerset 'en gruuu merrenos japon met frunzeljes op de erms; stoffe schoen' oan de vuut'. 'k Weet niet of TRIENE den angst kreeg toen moeder heur riep en hoastig 't kleedoazie weer uut wou smieten, ten miensten: de bovenste hoak' van 't japon zitten los, en 't zwart zieden schort sleupt heur noa langs de grond.

TRIENEKE van 't Putterserf is altied mooi, moar nou — schuchter en op z'n zundags — is ze akelik mooi. Alêvel, de Linge ziet heur toch liever met bloote erms ien 't witte borstrok en 't rooije duukske d'r onder, den blaauwstreepsen rok um de been', as ze met forse hand de roomtesten boent of de melkkannen schuurt.

't Kan best woar wêzen.

"Wat is d'r moeder....?" vraagt het meisje reeds op eenigen afstand.

"Wel zoalige zinnen!" roept de weduw met verbazing, terwijl ze met de linker- vuist in de zij en de regterhand boven de oogen, TRIENE langzaam naderen ziet: "Zeg, bin ikke glansbliend ien d'oogen, of gij, heb gij de kramp in oe harsens?"

"Wat blijft oe moeder?" herhaalt TRIENE met zekere fierheid, alsof zij dien uitval niet hoorde.

"Wat mien blijft, wat mien blijft....!" spreekt de moeder met bevende stem, "mien blijft da'k weten wil woar dat noar toe mot, met oe neije klee en oe goud ien de ooren....? Mein ie dat 't zundag is, of hei'j 'en karmis-afsproak.... Zeg?"

"Nee iens geheel niet moeder," zegt TRIENE, en haar blos is nog sterker dan anders. Wat zachter, maar toch met fierheid: "'k Wil niet langer zoo schooijig deur 't huus loopen moeder."

De boerin staat een oogenblik als verbluft. Wou TRIENE heur zundagse klee' op warkendag droagen! "Wel zoalige zinnen!" barst ze eindelijk los, "hei'j ook mischien de roazende mot in oe heufd! Mooije klee' oan 't lief hangen um de beest' ien 't land te goan melken, um te karnen, um botter te knêjen, um...."

“Da’s ook eigenlijk meidswark moeder,” valt TRIENE iets heftiger in: “Zou’j ’et dan oan wille zien da’k nog langer beproat en belagchen wor? A’j riek bint zoo as welluu moeder, dan mo’j....”

Heur ie wel hoe LAMMERTS proat al dieper bij mooi TRIENEKE is gegoan as ze eiges ien ’t erste wel meinen wou.

“Dan mo’j!” roept de boerin in woede, “dan mo’j de kês’ moar loate zwellen nieuwar! en alles op slof’ loate goan! Zeg onneuzele dern, het den LAMMERT oe dát ien de ooren getoeterd, ou TRIENE, die altied zoo lochtig kos zingen bij ’t wark? Allo, schoam oe vort, en die kleeren van ’t lief; den LAMMERT za’k sprêken, en gij — zurg veur ’t êten.”

TRIENEKE was op stikken af toen ze terugging. Weggejoagd as ’en kiend! en — weerum proaten het ze niet gekost; ’t was krek asof ze de klem ien d’r mond had.

In ’t voorbijgaan ziet ze ginder JANS de werkmeid en GIJS de knecht ook al lagchen. Als ze in haar kamertje weerkomt, dan — dan griept ze de muts van ’t heufd; dóár, klets! ien ’en hoek! De hoak’ en oog’ van ’t japon scheuren unt zoo hard as ze ’t lostrekt. De bellen unt de oor’ gedoan dat ze zich zeer dee, en vort! gesmeten op de toafel.

TRIENE, TRIENEKE! ’t is onverstandig da’j zoo kwoad bint.

“Onverstandig! Is dát verstandig zoo as moeder heur kiends behandelt, as ’en bloag as ’en meid! Is dát verstandig dat moeder heur krek belacht as zoo’n kriel van ’en GEURTJE en ’t heele darp, en heur grieft ien ’t gevuul. Nee, LAMMERT het geliek, doar mot ’en eind oan kommen!”

TRIENEKE gooit zich achterover op een stoel; haar mooie blonde haren vallen los op haar blanken schouder, en, als zij met het kinnetje in de hand strak voor zich heen ziet, dan spreekt zij weer zachtjes het woord onverstandig. En joa, krek, as ze noadenkt dan viendt ze ’t óók; ’t was onverstandig — niet dat ze kwoad was op moeder en allegoar; niet umdat ze’t verdrêjde nog langer te warken as ze doardeur ander ten spot wier. Nee, onverstandig was’t dat ze niet liever nog erst wat gewacht had; eiges en onnendig het ze moeder nou opgebloazen tegen LAMMERT; dát was onverstandig, heel onverstandig!

Wanneer LAMMERT zoo als nu op het land is dan regeliert ie zich, um te goan schoften, noar de zon. As ie meinde dat de zon hoog genoeg sting, dan goeng ie aldat de klok nog niet had gesloagen; en krek zoo: as de klok zei dat ’t schoftuur veurbij was, dan figelierde ie weer op de zon, en zag dan meesttieds, dat ’t heel best nog ’en bietje kos vêlen. Zoo’n klok was moar drêj-spul.

Nu LAMMERT met zijn ploegpaarden, nog meer dan een half uur vóór schofttijd, ’t hek der hoeve komt binnengereden, is manke JAN ginds bij de schuur nog druk bezig met uitmesten.

Manke JAN is 'en mins van 'en groot begriep; letst op 'en keer het ie heel goed begrepen dat 'en mins ten achterste veuren niet lêven kos, umdat ie dan op de regte stee geen mond veur 't êten had; dát had ie best begrepen, moar — begriepen dee ie niet, dat ie nooit geen errebeijer op 't Putterserf zou wêzen, as 't niet um zien bliende moeder was.

LAMMERT die zoodanig achter den houtmijt en de hooibergen heeft omgereden dat hij uit de woning niet te zien was, houdt nu stil bij de staldeur ter zijde van de deel, en roept er den arbeider toe: "JAN, ge mot de perds is êfkes op stal zetten, 'k mot haastig noar huus toe." Dat is voor de eerste maal dat LAMMERT niet zelf zijn paarden bezorgt.

"Goed LAMMERT," is het antwoord, en, terwijl de bouwknacht zich nu haastig verwijdt, vat JAN den voorsten bruine bij den halster; rukt en trekt het driespan achter elkander den stal door 't lage deurtje in; bindt den voorste met het halstertouw vast aan den kribring; laat ze verder, kop aan staart en staart aan kop, zoo als ze waren, en, als hij straks het staldeurtje van buiten sluit, dan zegt hij met een glimlach van innige zelfvoldoening: "'k Zie best kapoabel met perds um te goan, zoo goed as de beste!"

't Moet wel een bijzondere oorzaak hebben waarom de zon der dorpsklok heden zoo'n groot eind voor is, en LAMMERT al verder zoo haastig naar huis wil. Ja, zie maar: langs de Linge-zijde der woning, waar slechts TRIENE's kamertje het uitzigt naar buiten heeft, sluipt LAMMERT behoedzaam naar den voorgevel der huizing.

De groen geverwde luiken der beide statiekamers, die altijd door vrouw WILLEMS zelve tot 's namiddags voor de zon worden aangezet, glimmen ook nu in de middagstralen der laatste Augustuszon. Zie, nog even tuurt LAMMERT regts en links, maar dan, dan stoot hij een der luiken een weinig ter zij, trekt zijn zakmes te voorschijn, en steekt den rug er van zoo ver mogelijk tusschen de reet van 't kozijn en het venster. Wippend met het zakmes, en drukkend met de linkerhand tegen het venster zelf, komt er na weinige oogenblikken rijzing in het eenigzins knellende raam. Door de beide handen nu verder omhoog gedreven, piept het venster, en LAMMERT — verschrikt — ziet haastig weer regts en links, maar dan — dan slaat hij ook spoedig de beide handpalmen op het kozijn, wipt er zich op, springt naar binnen, trekt het luik weder dicht, doch laat — um dat piepen — het venster maar open.

Doar steet ie dan nou in die koamers. 't Is er koel en zoo'n bietje schiemerlicht. Toen ie op 't land was, verdrêjd! as ie't uut kos houwen. Veul gewarkt het ie niet, moar, ook dat liggen is vervêlend geworden; ielkreis was hum de zon tussen de bloajers deur op 't heufd komme branden; de bijen hadden hum ielkreis langs de oor' gebloazen met 'en wiend, asof ze haast hadden. Toen ie 'en klein endje wiejer goeng liggen, toen is ie heelegoar van de wies gekomen, went bij 'en mierennest is 't

êvel zu'k mekkelik liggen niet. Nee, ien die koamers most ie is wêzen, joa ien die koamers! En nou, nou steet ie in die koamers, en doar — zie, doar stoan de ermstoel' ook nog. Niewoar, één veur hum, en één veur TRIENEKE. Joa, 't is oarig da'j as boer van zoo'n hofstêj, nou krek zoo duk a'j moar wilt ien zoo'n stoel kunt goan liggen. Hie zal't moar vast is prebieren.

Behoedzaam en op de teenen loopend neemt LAMMERT nu een der beide armstoelen van den wand, plaatst dien bij de tafel; aarzelt nog een oogenblik, maar dan, dan vleit hij zich welbehaaglijk neer in den breeden zetel, strekt de beenen zoo ver hij kan voor zich uit, en peinst: " 't Is verdrêjd toch arg onbegriepelik dat zoo'n boer van 't Putterserf 't verstand van zien standoasie niet beet kos kriegen, en, krek as zien wêduw nog toezoers vort, liever sloaven as rusten wou. — Nee! LAMMERT VAN TUUL zal dat spulleke is anders regelieren." — Een wijle voor zich heen starend, valt zijn oog op 't portret van VAN SPIJK aan den wand. "Wat kiekte ie mien oan;" denkt hij voort: "toen 'k 'et heufd noar gundse kant hiew toen dee ie't, en nou — nou duut ie't óók.

Met een smadelijken lach wendt LAMMERT zijn oogen terzij; maar toch, hie mot er nog ens en alweer noar kieken. Met eenige zelfoverwinning knikt hij den starenden zeeheld toe, en dan, dan zegt hij — ofschoon onhoorbaar:

"Dag VAN SPIEK; dag menneke. Joa, krek, LAMMERT is d'r ook. 'k Bin net zoo veul mans as gij; toen gij 't warken muuj wier toen hei'j d'r den brand ien gestoken. Joa menneke, dat eigenst kos ik ook wel is doen." — LAMMERT heeft zijn pijp en tabaksdoos reeds te voorschijn gehaald. — "Moar mien eiges veur Kozak of Spanjool ien de locht loate vliegen.... doar za'k niet van gediend wêzen. Joa meseu VAN SPIEK — 't is verdrêjd zoo as zoo'n ding oe oankiekt — ikke zal dan nou is krek zóó blieve zitten, joa! en zie, nou stop ik 'en piepke, joa! en zie, doar zet ik nou den tabaksdeus op de toafel, joa! en — of ie 't nou gleuven wilt of niet, nog moar 'en klein bietje geduld en dan zu'j den LAMMERT VAN TUUL hier alle doag' van 's mergens tot 's oavends, ien den ermstoel veur 't open roam piepkies zien rooken, en 's weinters bij den knappenden heerd. Joa menneke, en dan zu'j 'em noar dat eigenste kammenet zien goan, dóár, en zie-je, doar het ie dan bestier over; da's bêter as ien de locht hê? veul bêter!"

VAN SPIEK begint zoo akelik strak te kieken.

"En a'j mien nou vervêlen goat," vervolgt LAMMERT bijna hoorbaar, "dan drêj ik oe um, ten achterste veuren. 't Is 'en oakelik gezigt zoo'n kerl die niks duut as kieken." Veur 't oogenblik zal LAMMERT zich eiges moar umdrêjen. Bestig! Nou ziet ie MEZEPPA.

"Wat leit die kerl doar toch lui op dat perd. Mo'j al 'en heele rijer veur wêzen. Ien zoo'n ermstoel is 't mekkelikker, veul bêter. Alêvel 't wordt tied um noar huus

te goan êten. Och! 't kan wel loater. GEURTJE zal 't wel werm houwen.... Och! harrejennig!" — LAMMERT rekt zich de leden: "GEURTJE, wat goeng ze lochtich; met hóár was ie nooit ien zoo'n koamer gekommen; altied den eigenste sloaf gebleven." — Geeuwend: "Och harrejennig!" De armen slaat hij achter om 't hoofd, — went die bovenste leuning van 't stoel is toch hard. De beenen strekt hij nog verder uit. Hakend met de punt van zijn vetleeren schoen, trekt hij den meest nabijzijnden stoel bij het sport naar zich toe en legt er de beenen op. De oogleden vallen digt, lodderig gaan ze weer open, open en digt; en — als een mug hem soezende piept langs het oor en eindelijk juist op zijn voorhoofd komt zitten, dan blaast hij zoo telkens eens even naar boven, went — de erms het ie nou eenmaal um 't heufd gesloagen. En — — alles soest! en 't schraauwt ien de verte: Ho perd stoa stil! went zie: TRIENEKE leit gunds op 't perd van MEZEPPA, en 't soest en 't schraauwt nog sterker, en — allebei de koamers ze vliegen met 't schip van VAN SPIEK ien de locht; en VAN SPIEK met GEURTJE ien den erm wat lacht ie, hoe akelik lacht ie! En — Heer ien den hemel! nou schrikt ie wakker.

In een oogwenk is LAMMERT overeinde. 't Was hum krek asof ie 'en iesbad over 't lief kreeg.... Doodsbleek van ontsteltenis en van verontwaardiging tevens, staat daar de vrouw van 't Putterserf op den drempel der pas ontsloten kamerdeur.

Nog slechts even had zij zich met haar gezin om den middagdisch vereenigd, of een buitengewoon rumoer in het achterhuis heeft haar met de overigen naar de deel gedreven. Wel afgeroazend wa'n speктоakel was dat ien de perdstal gewêst! gesloagen en gebeten hadden ze allegoar krek asof ze de kolder hadden. Wie zou't geleuven: LAMMERT had ze krek loate stoaan zoo as ie d'r mee van 't land kwiem; 't varse kleevers ien 't ruuf hadden ze alle drie geroken, en één had er moar bij gekost. Gius de knecht, die op den rogzolder oan 't schoepen was gewêst, had er eerder geen spier van gemarkt. Eén van de perds had den halster kapot; de veurste was arg ien 't steertvleis gebeten, en — roazend op den LAMMERT, het vrouw WILLEMS de sleutels gegrepen, um hoastig uut 't kammenet ien de lienkse stoasiekoamer 'en neije halster te kriegen, en 't boek van den NEUMAN, veur 't geval van zoo'n perdsbeet.

Ja razend was ze, en wonder was 't niet, want DOLFKE, 't lieve jungske, heeft haar pas ook gezegd dat ie heel duudelik het gezien — toen ie eiges 'en bietje ien den heujbarg lee — hoe den luijoard ien stee van te ploegen, lankunt noast GEURTJE TEN BOS — zoo'n feeks, die hum sloeg — ien 't gres het gelegen, en loater de perds, ien stee van ze eiges te bezurgen, oan JAN het vertrouwd.

Ja woedend is vrouw WILLEMS naar 't voorhuis gegaan, en nou — nou was 't nog 'en ander speктоakel!

"Wel Heer ien den Hemel!" het ze gevluukt, alshoon ze niks van geen vluuken hiew. 't Was heur ook krek asof hoar 't heele lief onder de beenen uutschoot. Doar

lee ie, den ezel, den lummel, den dagdief! Ien deze koamer; ien 't stoel woar ze eiges nog nooit op zitten wou! Sprêken wil ze, moar sprêken kan ze niet — d'r zat heur 'en strop um de kêl. Zie, 't is TRIENEKE die heur um den hals lee: "Moeder, moeder!" roept ze beschermend. Maar moeder, zij rukt zich los uit de klem; met dreigend gebaar snelt zij op den terugduikenden bouw knecht toe: "Wat! gij! vlêgel!" barst ze stootend en bevende los: "hier ien de koamer.... hier ien den stoel! Vort! vort weer d'r uut! D'r uut zeg ik oe; deur 't eigenste gat woar ie ien bint gekomen. Schandbrood zu'j êten, schandbrood ien ermoei! Vort, vort m'n huus en m'n dienst uut!" En — als zij hem vat bij den arm, dan dringt ze hem voort en verder naar 't venster, en TRIENEKE roept wel: "Och moeder bedoar toch!" En LAMMERT hij trilt wel: "Vrouw WILLEMS ik smêk oe!" Moar: "Vort! vort met den luizak! Allo, de been' over 't roam — da's niks, stoot oe kop moar — oe loon za'k wel sturen; geen voet op 'et erf meer!"

't Is avond. De dorpsklok heeft in de verte elf doffe slagen gebromd. Even als de geheele omtrek ligt ook het Putterserf in den valen nachtsluijer verscholen. Slechts aan de zijde der Linge schemert er in die woning nog een flauw lichtje achter digt geschoven gordijntjes. 't Is het venster van TRIENE's kamertje.

Mooije TRIENE, ten halve ontkleed — of liever gekleed zoo als zij't bij snikheeten dag in 't brandende hooiland zou wezen — TRIENEKE drukt zich gedurig de koude hand tegen de gloeiende oogen, want — akelik veul het ze gegreind, van 't mid-dag tot oavend toe. Met moeder en LAMMERT was alles gedoan; 'en wrok had moeder op 't heele WEIJERS-huus; op ouwe WEIJER die — volgens DOLFKE — hoar belasterd; op GEURTJE TEN BOS die heur jungske gesloagen; op LAMMERT die heur ien 't wark zoo goed as bestolen, ien 't zwak gegrepen en bijkant den dood op 'et lief had gejoagd. "Nooit kumt ie weerum," had moeder geroasd, en TRIENE, ze drukte haar koude hand nog eens op de brandende oogen, en — wonder, as ze dât duut, dan licht heur alles zoo zwart niet meer toe: "Joa, TRIENEKE is d'r ook nog, wel zeker! As ze mundig wordt dan zal ze doen noar wil en believe. 't Is oarig — as ze die hand zoo houdt, hoeveel kloarder 't hoar wordt: Zeker, LAMMERT had zich lillik loate kieken; den luijoard speulen veural ien zoo'n koamer, dat had toch gek gestoan. Alêvel — niemand zou lagchen um hum den zij ens heur joa gaf; niemand zou lagchen um hoar dat zij niet heur zin kreeg. Ens joa, blijft joa. Zie, TRIENEKE is d'r ook nog!"

Eenige oogenblikken later zit het fiere, doch heden in hare fierheid zoo dikwijls geschokte kind, op den rand van haar bedstee. Een glimlach heeft hare lippen ge-

plooid. Uit den wit diemetten zak die haar terzij op den rok hangt, heeft zij een voorwerp genomen, een voorwerp dat ze wendt en keert in hare handen, dat ze beschouwt alsof het zeide: TRIENEKE, alleen um oe zelfs wil he'k oe lief; oan GEURTJE he'k nooit gedocht. TRIENEKE, vergê't nooit oe LAMMERT.

Doch zie wat beroert haar? Een gloeiende bloes stijgt haar snel naar het voorhoofd; haar boezem jaagt; haar tanden klemmen zich vast op elkaar; een wit als van het laken op haar sponde vervangt er het gloeiende rood van haar koon. Wat haar beroerd? Zie, in het deksel van LAMMERTS tabaksdoos, de doos die hij in verwarring vergat, die zij in der haast heeft geborgen, in het geopende deksel er van daar las zij die woorden:

“Aan Lammert van Tuil van Geurtje ten Bos.

En nog een geruimen tijd staren heur vlammeende oogen op dat heillooze schrift; maar dan, dan verspreidt er zich eensklaps een fiere lach over haar gelaat: “Den LAMMERT! GEURTJE's tabaksdeus kos ie droagen op 't hart geliek dat ie vree noar TRIENE van 't Putterserf....?” Weer drukt zij de koude hand op de oogen. Nou — nou ziet ze nóg kloarder: “Um 't gemak te bejoagen het LAMMERT gespeuld met GEURTJE's hart, en, kos ie vrijen noar 't Putterserf.”

Duizend beelden en droonen jagen haar pijlsnel voorbij: “Was't woarheid gewêst dat ze lachten um hoar as ze vrolik oan 't wark was? Nee, ze hebben heur utgelagchen toen ze noar 's luijoards toal geluusterd en ien 't zundagse kleed het geloopen. Den luijoard! hum hebben ze utgelagchen toen ie doar lee ien den stoel; hum hebben ze weggejoagd! En — wat wordt heur dat kloar, heel kloar nou op ens: nooit kos TRIENE toch de vrouw worden van 'en weggejoagden luijoard! nooit nooit van z'n lêven!”

En zie, het schuif van heur vensterke trekt ze los, en de raampjes stoot ze naar buiten. De koele nachtlucht die naar binnen stroomt en de gordijntjes doet fladderen, dooft alras de kleine olievlam die er brandt op de tafel; maar ook, hij dooft er al spoedig de laatste liefdevonk die er nog smeult voor den knaap in TRIENEKE's boezem. “Nee, niemand zal 't merken wat dwoasheid z'ien 't heufd had!”

En 't nachtwiendje suuzelt: Goed, goed zoo TRIENE!

“En de deus die heur licht gaf ze zal hum mergen noar 't WEIJERS huus sturen met 'en briefke dat 't uut is!”

En de bloai' van de lindes ze fledderen: Krek, krek zoo TRIENE.

“En mergen, mergen zal ze weer zingen heur mooiste liedjes as ze warkt oan 't stap van de Linge.”

En de gûlfkes van 't oarig revierke ze lagchen ien 't zwieblende lies: Best, best zoo dernje! geen zong er bij 't warken zoo lieflik as TRIENE; geen sprêkt zoo verstandig as bloozende TRIENE van 't schoon Putterserf.

Omstreeks drie maanden zijn er verlopen; de landman heeft de vrucht van zijn arbeid in de schuren geborgen of in de hooge bergen gestapeld. Buiten langs velden en wegen, daar liggen de dorre bladers onder een dunne, straks door de vorst versteende sneeuwlaag verscholen; maar ginder binnen de schuur, daar geuren u de bruine vette, nu op stapels gevleide blaren der met zorg gekweekte tabaksplant tegen. Buiten gaat een koude adem over de schijnbaar slapende weiden en akkers, maar binnen, binnen, daar voelt gij den warmen adem van 't vee; daar ruikt gij den zoe-ten room- en hooigeur der stallen; daar ziet gij den rustloozen arm van den wanner; daar hoort gij het maatvol geklep-klop der dorschers en stemt er met blijdschap in 't vrolijke lied:

“Lange vlêgel, wonderklop,
 “Sloa d'r helder lochtig op.
 “Vief en twintig duuzend slag,
 “Ielken korten wienterdag,
 “Met verdrag.
 “Vlêgel! klap 'em, klep 'em, klop,
 “Die 't niet gleuft, op stuggen kop.

“Lange vlêgel klap en klop
 “'t Blanke groan uut vollen dop.
 “'t Groan da'j klopt is minsen brood,
 “En den dorser, klein of groot,
 “Kriegt geen nood.
 “Vlêgel! klap 'em, klep 'em, klop,
 “Die niet warkt, op luijen kop.”

Nu is het avond; buiten sneeuwt het met dikke vlokken. In de keukens der hoeven vlammen de haardvuren helder op. De zure appels broetsen en proetsen er bij den fellen gloed op de plaat. De spinnewielen snorren er lustig in 't rond, en, waar geen liedje klinkt of geen kout wordt gehoord, daar leest er de boer niet zelden op dreunenden toon van DON ANTONIO'S weervoorspellingen uit den zwart beduimelden almanak.

Ook in het huisje van den ouden WEIJER brandt een helder vuurtje onder den breedten schoorsteen.

Zie, de flikkerende vlammen verlichten er gedurig den blanken schedel en de zilveren haarvlokken van den stokouden man, die — as 'et koolzoad weer riept, met de hulpe van God, krek zien honderste jaar zal belêven. Da's oarigheid hê? en ge griept noar oe hoed a'j 'em toekniht: Hoe geet 'et?

Moar stil, dat mo'j 'em niet vroagen, dan kan ie de noald ien de moas' van zien knoopsnet niet kriegen; dan bêft ie, en as ie dan sprêkt met zien oud ouwe stem: "Goddank, nog gezond van harte," dan trilt h'm zien heufd, dan schiet hum 'et net uut de hand, en kiekte ie zoo strak ien 'et vuur, da'j afziet van 't vroagen.

Begrepen? Nee, ge begriep 'et nog niet. Luuster: Gunds achter op de kleine dêl doar steet de mooie roodvoale koei ien 't stal. Mergen kumt LEVIE um 't beest noar zien slagthuus te hoalen. LEVIE — wel zeker — brengt specie op toafel, krek! krek zoo.

Moar LAMMERT, den weggejoagde van 't Putterserf, LAMMERT het ien 't harfst geen wark kunne kriegen, — zoo zaidie — en nou bij wienterdag, die niet vast op den boer zat kos loopen ien 't honderd; drie maonden schuld valt slecht te betoalen; zie, mergen kumt LEVIE um 't koeibeest.

"Heur j'em niet GEURTJE?" vraagt de oude terwijl hij luisterend het hoofd ter zijde buigt.

"Mein ie LAMMERT, grootvader?" zegt GEURTJE en ziet van het stopwerk op waarmee zij zich bij 't keukenlampje aan de tafel onledig houdt.

"Nee GEURTJE, 'k docht da'k de voale stark heurde snuiven," zegt de oude.

"'k Heb niks geheurd grootvader," is GEURTJE's antwoord.

WEIJER knoopt weer voort aan zijn net, en GEURTJE stopt weer. Na eenige oogenblikken herneemt de grijsaard: "t Kon toch wêzen GEURTJE, dat de koei nog heuj ien de krib wou....?"

"Dat kan niet grootvader, 'k het heur eiges nog 'en wiske meer as anders gegeven."

"Zoo GEURTJE, dan is 't goed kiend." Iets later:

"Nou geleuf ik toch zeker GEURTJE, da'k ze heur schuiven ien 't stal; misschien dat ze de horns ien 't touw het geward; ko'j niet is êfkes, heel êfkes goan kieken?"

"t Touw is te kort grootvader, 'k weet zeker dat de koei niks van nooi het." Straks vragend: "Moar zal ik....?"

"Nee blief dan moar zitten," is WEIJERS antwoord: "Anders, 'k wil niet zeggen... LAMMERT is zoo slofs, as ie misschien vergêten had um 't stalluukske achter de voale op 't hoakske te doen....?"

"Moar grootvader, LAMMERT is al vroeg de deur uitgegaan, en 'k het oe gezeid da'k heur eiges bezurgde."

"Zoo GEURTJE, ha'j dât gezeid; joa, dan zal 't goed wêzen, dan zal 't heel goed wêzen."

Weinige seconden later staat GEURTJE op; neemt een steenen kan van den vloer, en naauwelijks is zij er mede naar buiten gegaan om voor de avond-koffij water uit de Linge te scheppen, of de grijze hangt haastig zijn knoopwerk terzij aan een spijker; verlaat zijne zitplaats; treedt zoo spoedig hij kan op het tafeltje toe, en vat het keukenlampje in de bevende hand.

Zie, daar gaat hij de bijna honderdjarige grijsaard. In den laatsten tijd is zijn gang minder vast geworden; de rug schijnt meer gekromd dan toen wij hem vroeger zagen, en het hoofd dat hem, vooral bij het gaan, dieper op de borst hangt, is gestadig in een trillende beweging. Nog even omziende als vreest hij dat GEURTJE reeds terugkomen en hem weerhouden zal, gaat hij naar de deur die de kleine deel van de keuken scheidt; de klink wordt geligt en een oogenblik later werpt het flikkerende lichtje, op het deksel van den broodtrog geplaatst, een weifelend schijnsel in de donkere ruimte.

Wat de oude er doet? Niets! hij staat er bij den laag steenen voerkrib van het roodvale koebeest; hij staat er en kijkt maar. En het koebeest dat heel goed bezorgd op zijn stroo lag, het rigt zich zoodra hij den man bemerkt, terstond overeinde. Regts en links schuurt hij de breede horens langs de palen der kribbe; met langgerekten kop snuift hij al sterker en verder vooruit naar den grijze, en lekt met den raspigen tong naar de hand — de hand die zoo dikwijls hem kraauwde in het kroesige kophaar.

Daar staat hij, de stokoude WEIJER, en zijn schrompele vingers ze kraauwen ook nu weer den kroesigen kop van het goedige dier: "Veur 't letst menneke, alles veur 't letst," mompelt de man schier onhoorbaar: "Mergen zal 't gedoan zin, mergen zal de stal lêg stoan, heelegoar lêg. Dat zal veur 't erst wêzen zoo lang as WEIJER zien heugenis geet, veur 't allererst! Joa menneke, lek moar; lek moar erm beest. Hier, nog 'en goeije wis heuj! mergen hei'j't niemeer van nooi. Toe vrêt dan.... kiek, altied lekken. Zou'j 't ook begriepen? Nec, begriepen dat dunt ie 't niet. Zoo'n beest het geen weet van zien lot, dat, dat het de mins moar alleen, krek, de mins moar alleen. Joa, toen de letste oogst noar binnen wier gehoald, toen mogt den ouwe zien God nog danken dat ie't nog ens en alweer mogt belêven, gezond en kloar van begriep; moar nou, nou mot ie vroagen: woarum — woarum is ie óók niet gevallen geliek met de dorre bloai' van de boom'....? woarum....?"

Zie, ongemerkt is GEURTJE den grijsaard ter zijde getreden: "Grootvader, kom; wat doe'j hier en stoa'j ien de kou?" spreekt ze liefdrijk vermanend.

En de stokoude man — wat ie dee....? Niks, heelegoar niks! Hie stond en hie keek moar. Joa krek, hie stond en hie keek moar.

Buiten sneeuwt het nog altijd voort. GEURTJE's voetstappen van het huis naar de Linge zijn slechts kleine zachte golfjes geworden in het onafzienbare sneeuwkleed dat er over de heele Betuw wordt uitgespreid. Ook de Linge, gisteren met een dunne ijskorst bevroerd, schijnt tussehen zijn beide oevers niets meer dan een sterkere golving in het witte tapijt, en slechts even verthoont het riviertje zijn zwarten spiegel

onder de donkere brugjes die het beschutten voor den verstijvenden adem der vorst, of ook, waar een bijt werd gehouwen bij hoeve of erf.

LAMMERT VAN TUIL heeft bijna den geheelen namiddag boven grootvaders koestal in 't hooi gelegen. Wark te zuuken aj 't toch niet kos kriegen, 't was muujte vergêfs. Binnen ien de keuken te zitten, 't was vervêlend. Siends 't geval was GEURTJE stroef en kortaf geworden; grootvader zat altied, arg vervêlend, met dat knoopsnet, en — toezoers ha'j 'etzelfde proatje: over 't niks verdienen, over schuld die betoald moste worden, en 't God bewoar dat WEIJER in zien honderdste joar nog oan d' erme zou kommen.

Onder zich heeft LAMMERT telkens het koebeest gehoord dat LEVIE morgen komt halen. " 't Was noarigheid! As ie; moar niet zoo gek was gewêst um de perds oan JAN te geven en eiges in die koamer te goan zitten. En dan die deus, die weerlichse deus te vergêten, zeker, dan zou 't vertelselje wel anders zin afgeloopen.

"Tweemoal noa dien onneuzelen dag is ie nog weer noar vrouw WILLEMS gegoan. Zoo'n feeks van 'en vrouwmîns! Krek had ze gebloazen as 'en kat uut de hugt, en veuruut al geroasd dat ie nooit, nooit geen wark meer kos kriegen. Onverstandig had ze moar vortgeredenierd, went och harrejennig! op dat wark doar had ie nou eigenlijk z'n figeloasie niet op. Over 't geval had ie sprêke willen; beveurbeild dat ie gemeind had dat TRIENEKE ien die koamers was; dat die noam' ien 't dekkel, al wel 'en karmis-oarigheid van tien joar gelêjen was; en zie, dat zich nou alles moar op most kloaren, went, da'j 'en mins die zoo arg verliefd was, 't ook êvel niet oan kos rêkenen as ie 'en bietje te min, of ook in sommigte dinger, zelfs oaveregts verkeerd dee. Moar fluite! Geen woord het ie d'r tussen gekregen. Wonder! ien de letste twee joar het ie toch altied zoo vast gelenfd dat ie riek zou worden. Eiges het ie nog drie — loa's kieken wel vier keer zundags 'en heel dubbelje ien 't kerkezekske geven, en letst met 'et nachtmoal 'en halve gulden. God had 'et eiges gezien, en nou... nou zou 'et uut zin? 't Kos niet woar wêzen. D'r stond toch ergens ien den biebel: de Heer zal 't oe duuzend — 't kos óók wezen: honderd duuzendmoal vergelden, en zou de Schrift dan bedriegen?"

Zóó heeft LAMMERT er liggen peinzen, en gedurig hoorde hij de koe. " 't Was vervêlend. GEURTJE had hum wel tien keer gezeid dat 't zien schuld was dat de koei noar LEVIE most. 't Is woar, mergen dan kregen ze spesie op toafel; moar grootvader was zoo mistroostig, en 't zou nog wiejer achteruutloopen as de koei weg was. Joa, 't was vervêlend! arg arg vervêlend!"

Toen het donker is geworden heeft LAMMERT zijn ligplaats verlaten. Naar buiten gegaan heeft hij het welbekende paadje gekozen dat langs de Linge naar het Putterserf voert, en de sneeuw, die steeds digter en sterker ging vlokken, heeft er alras zijn voetspoor gedekt.

Wat ie wou? Niewoar hie zou binnengoan; nog ens prebieren; oan TRIENEKE zeggen dat ie verechtig zoo arg verliefd was, en oan vrouw WILLEMS dat ze moar niet kwoad meer most wêzen, en, of ze asteblief 'en bietje geld had veur grootvoader, umdat anders de koei....

Maar, wat hij ook gemeend heeft te zeggen of te doen, bij de hoeve van vrouw WILLEMS gekomen, heeft hem de moed ontbroken om er binnen te gaan.

Nou, nou steet ie bij 't keukenvenster op 't Putterserf. Deur 'de reet van 't luuk kan ie êfkes noar binne zien. Eigenlik ziet ie niks, niks as de breeje rug van dat nijldige vrouwmens. D'r is 'en gesoes in die koamer asof er heel wat minsen bijeen zin. "Rug! lilleke rug goa dan op zied!" Moar de rug blijft zitten! Heur... heur wa'n gelach! Duudelik ku'j TRIENEKE onderscheijen. Heur! heur ze is lagchen, allegoar, hoe langer hoe harder. De breeje rug geet al op en neer. Zoo'n rug! Verechtig as ie niet van dat wief was, dan zou'j d'r ook hoast lachs over worden. Heur! hard boven uut klinkt 'en stem:

"Toe LEENDERT nog ens!" En dan — dan TRIENEKE's stem:

"Nee, nou zal 't genogt zin!" — Moar, 't lacht weer en 't schoatert, en de rug hie danst as 'en kikkert, en 't zingt in die keuken:

"Balkenbrie, Balkenbrie,
„'t Munje veuruut, en ge weet wel wie.
„Balkenbrie, Balkenbrie,
"Tweemoal gekust en nóg êns, da's drie."

En LAMMERT — wat hum deur 't heufd speelt, hie kan't ien 't erst niet begriepen, alshoon ie toch ien de letste drie moand', al duk genogt het begrepen, dat 't met TRIENEKE wel uut zou wêzen en met 't vertelselje ook. Moar nou, nou begriipt ie 't: Doar binnen was LEENDERT, rieke LEENDERT van 't Lingeland; doar had ie TRIENE gekust oan 'et slagtdaal, en nou, nou weet ie dan zêker, dat 't uut is met TRIENE, en — 't schoon Putterserf.

Nog eenige seconden staat hij daar roerloos aan een sneeuwpop gelijk zoo wit en zoo stijf. Maar dan, dan is 't voorbij. Een hoorbaar „Ien Gods naam!" komt hem over de lippen, en als hij nu meent dat er daar binnen plotseling een andere en draaijende beweging in dien breeden rug komt, dan spoedt hij zich eensklaps voort, en waadt door de sneeuw tot aan de voorzij der hoeve.

Nu staat hij weer stil: "t Is onneuzel, doar binnen die stoasiekoamer doar zat ie pas drie moand' gelêje, en het ie gemeind dat ie boer en meister zou wêzen, en nou — 't is gedoan, en steet ie as 'en erme schooijer d'r buuten! As 'en erme schooijer! En doar binnen ien dat kammenet doar liggen de guldens en rieksdoalders zonder moat of berêken. Zou d'r wel een zoo gek zin gewêst um zich dood te goan

warken as ie den vrijen tast noar dat geld in 't vezier kreeg...? Den vrijen tast! — Dóár is et roam waar ie ens uut verjoagd wier....."

Onwillekeurig schudt zich LAMMERT het reine sneeuwkleed van de schouders.

Een gansche beeldenrij schuift hem voorbij het starende oog: TRIENEKE ziet ie, oan LEENDERTS arm. GEURTJE dreigend met heur vinger. LEVIE met de koei oan 'en touw. Grootvoader bleik in zien bed met 'en doek um 'et heufd. Al de geldzak' ien 't kammenet ziet ie oan 'et dansen, krek as die rug. Zich eiges met griepende hand noar de dansende zakken. Tien koeibeest' ien 't stal. Grootvoader ook ien 'en stoasiekoamer. GEURTJE ien zoo'n ermstoel. Zich eiges, nog ens..... boven oan 'en galg.

"Hu! 't is koud, arg koud. Wa'n aklik gezigt! Veuruut! Niet noar grootvoaders huus toe: Dat glujend vervélende knoopsnet! En GEURTJE! En 't koeibeest! — Veuruut! hie weet wel wat bêters."

't Is nu acht ure in den avond. Op den zwaar besneeuwden grindweg is het onmogelijk een handbreed voor zich uit te zien, want een dikke mist heeft sedert een klein kwartier het sneeuwen vervangen.

Daar ginder niet verre van de Lingebrug, aan wier overzijde de onaanzienlijke herberg ligt waarvan we reeds vroeger spraken, daar klinken luidruchtige manskemmen. Hoor, een langgerekt en aanhitsend gillen, snijdt door den vochtigen dampkring; luid gerinkel van paardenschellen en het geweldig kraken eener kar in de sneeuw vermengt zich nu eensklaps met het geschreeuw der mannen.

Spoodig echter verzwakt het rumoer; een nare verwensching berigt dat het pogen er vruchteloos was, doch straks ook, dan gilt en dan krijscht het op nieuw en nog sterker, en 't jaagt en het kraakt weer, maar nogmaals vergeefs, want de kracht schoot te kort.

En — wadend door de hooggepakte sneeuw, zoekt er een welbekende de herberg te bereiken.

Dewijl hij vreesde dat zijn voetspoor langs de Linge hem zou verraden, zoo heeft hij den breeden rijweg gekozen, en met den vallenden mist gedurig de grootste moeite gehad om, zonder in greppel of sloot te geraken, zijn pad te vervolgen.

En nu, geheel onzichtbaar gaat LAMMERT op slechts luttele schreden afstands de plek voorbij waar men bitter om hulp is verlegen.

Hoort LAMMERT dat schreeuwen dan niet. Welzeker! " 't Lickt wel of 'et DRIES met toon van de meulen is," denkt hij onder 't voortgaan. "Onverstandig ien zoo'n mist te voaren. Zeker zin ze met de kar van de weg ien de gruppel geroakt. Ge zoudt oe doar eiges met 'en henje te helpen, op den loaten oavend, nog is ien 't zweit goan warken. 'En mooie kemeelie! Jong, wat schraauwen ze hard; hoast krek mien ien 't oor; en toch: g'enoavend, ze zien mien iens geheel niet!"

Zóó gluipt hij voorbij. Slechts een paar minuten later wordt de deur der genoemde herberg door hem geopend.

Drie jonge boeren aan een tafeltje bij het raam der lage en kleine kamer gezeten, wenden de hoofden naar hem om, en, als het geschreeuw daar buiten, door de geopende deur nu duidelijk in de gelagkamer wordt vernomen, terwijl het straks — mede door het getier bij het kaartspel — niet te hooren was, nu roept er een basstem den komende toe:

“Zoo man, is d'r onroad doar buuten?”

“Ik weet niet,” zegt LAMMERT, “ik kom de averegtsse kant af; g'enoavend. — JAN DULMERS 'en kloare!”

Maar JAN DULMERS — algemeen onder den naam van “de streuper” bekend — hoe nering-ziek hij anders mag wezen, nu voldoet hij niet aanstonds aan LAMMERTS bestelling. Reeds staat hij met de drie jonge boeren in de sneeuw voor de deur zijner herberg.

“Heur, 't is DRIES de mulder!”

“Krek, ze zitten met de kar ien de snee vast!”

“Allo d'r op af!”

“DRIES zal traktieren!”

“Gaauw JAN 'en lanteerne!”

Zoo klinken de stemmen aan de deur. En JAN DULMERS spoedt zich naar binnen; 't Kan 'en goeije oavend worden! Haastig krijgt hij een groote lantaarn van een plank aan den muur, en terwijl hij in allerijl het vetkaarsje aansteekt, vraagt hij aan LAMMERT:

“Goa'j ook mee helpen?”

“Nee, 't zal niet neudig wêzen,” meent LAMMERT, en voegt er bij: “Ik kom al van Nimwêgen loopen; 'k zal moar op 't vuur passen.”

“Zóó,” zegt JAN DULMERS, en als hij LAMMERT nog haastig den bestelden borrel heeft ingeschonken en toegebracht, dan maakt hij 'en kniepeugske tegen zich eiges; wendt zich schielijk terzij naar het hooge broodkastje dat tevens voor tapkast gebruikt wordt; draait den sleutel in het slot; steekt dien fluks in den zak, en spoedt zich dan voort met het licht ter deure uit.

“Zoo as de weerd is vertrouwt ie zien volk,” mompelt LAMMERT terwijl hij zich bij het vuur zet. Zie, GERR'T en HANNES ze hebben ook al, véúr dat ze opstingen, heur koarten en geld ien de zak' gestoken, moar ÈVERT — zie ÈVERT het 't loate liggen: 'en heele hoop centen en kwartjes, en zien koarten d'r bij. — Die kwartjes? 't Zou LAMMERT te min wêzen um d'r 'en hand veur uut te stêken, aldat ie eiges moar vief cent' op zak het.

Alével, doar kumt 'en ander vertelselje proaten: 't Zeggen is dat DRIES de mulder op één oavend oan HARM van 't Blaauwveld dartig gulden met 't pertooten verspeulde.

't Pertoetspul kent LAMMERT zoo goed as de beste. "Twee kwartjes, 't zou genogt veur tweemoal den ienzet wêzen. As ie 't nam, ien ielk geval kos ie 't dan van de wienst of anders van 't geld veur de koei weerum geven. Met dartig gulden ko'j heug ien de lotterij speulen. Krek, zoo'n lotterij da's 'en oarige prakkezoasie; ko'j riek van worden met de rug ien 'en ermstoel."

Zachtjes, heel zachtjes treedt hij nu op de tafel toe; bekijkt er de kaarten van EVERT; vat met een snelle beweging twee vijfjes die hij fluks in den zak steekt, en, als hij opziende zich zelf in den kleinen spiegel bemerkt, dan, dan schrikt hij alsof een ander hem aankeek, maar paaît zich ook ras: „Joa, weergeven za'k 'et, verechtig dat za'k 'et!"

Een klein uur later zit DRIES de molenaar met vier jonge boeren aan het straks genoemde tafeltje.

Voorgelicht door de lantaarn en met behulp van de mannen uit de herberg, heeft men de meelkar weldra uit de greppel waarin zij geraakt was, weer op den weg geholpen, en, dewijl de molen geen tien minuten gaans voorbij de herberg naar de zij van het dorp was gelegen, zoo heeft men kar en paard eerst te zamen in veilige haven gebragt, waarna DRIES "rooije DRIES" die traktieren zou, met zijn helpers naar "De reizende man" is wedergekeerd.

A'j 'et pertooten niet kent dan bi'j nog niet kloar ien de Bêtuw. Pertoet zeit de Fransman, en pertoot beteikent zooveul as da'j ien alle kroeg pertoot met de koart' speelt. Bij JAN DULMERS is't bijkant ielken oavend pertoot, en dukkels tot loat ien de nacht.

Nu zitten de vijf personen om het tafeltje: Rooije DRIES, GERR'T de schêper, HANNES de mêlmuus, ÈVERT de lange, en LAMMERT — ge weet wel.

Buiten hangt nog altijd een ondoorzichtbare mist, doch terwijl ook binnen de gelagkamer een digte nevel van tabaksdamp de spelende mannen in een valen nevel hult, vermengt zich daarmede al spoedig zulk een nare dranklucht, dat een langer toeven er ons onmogelijk wordt.

Hoor, zelfs buiten de deur daar wordt het gegons der stemmen, het geklop op de tafel, en somwijlen een luid gesproken woord zeer duidelijk vernomen. Dikwijls klinkt er tevens met vloek of gelach een kreet bij winst of verlies, soms ook het rijm van GERR'T de schêper: "D'r uut met den ruut! Wat doe'j met de vrouw ien de kou! 't Oas is de boas! Klop, zei de schop!" en dergelijken, terwijl een sterke kneukelslag u steeds verwittigt, wanneer hij een der zwartbeduimelde kaarten op de ruwe speeltafel slaat.

Hoor — dat is dezelfde krijtschende stem die we straks reeds op den weg vernamen, en DRIES hij roept: "Allo, speel op lujje"

Het laatste woord verstaan wij niet, en evenmin het knetterend kruisvuur van woorden dat volgt op den tweeden nog heviger uitval: "Wat weerlich zou'j DRIES ien de koart zitte kieken!"

Een ontzettend gevloek en getier klinkt er al sterker. Hoor, daar rinkelt een glas dat, geworpen, waarschijnlijk zijn doel heeft gemist, en tegen den wand aan stukken vliegt.

„D'r uut den schavyut!” roept GERR'T de schêper. Daar vliegt de kroegdeur open. Het rood en wijfelend licht daar binnen, werpt een rossen glimp op den donkeren sneeuwweg.

„Loat los! loat los!” schreeuwt LAMMERT met heesche stem. Twee personen stuiven naar buiten. Rooije DRIES houdt LAMMERT bij zijn halsdoek in ijzeren vuist geklemd, en dringt er den bijna stikkenden vijand al verder den weg op:

„Vort, vort doe valsen luijoard!” roept DRIES met schrille stem. „Ko'j mien met de kar ien de snee loate zitten, dóár, biet 'em nou eiges!”

„Loat 'em! loat 'em!” roepen eenige stemmen in de deur der herberg.

DRIES en LAMMERT zijn in den mist reeds onzichtbaar geworden.

„Vort! vort de brug op! vort noar oe huus!” schreeuwt DRIES voor het laatst. Zie — dan snelt hij terug op het licht toe; de deur der herberg valt achter hem digt, en hoor — een luid gelach weerklinkt nog daar binnen.

Maar ginder..... ginder nabij de brug?

LAMMERT, nog duizelend en wankelend, tast naar de leuning; hij vat haar, doch, terwijl hij den binnenkant der leuning ter regterzijde meent te vatten, is het de buitenkant der leuning ter linker. Een stap, en nóg een, daar zakt de sneeuw hem weg voor den voet, daar glijdt hij en wankelt, en smakt naar beneden.

En, in de laagte, op den rand van het donkere vak onder het brugske, daar kraakt en daar knoept het; daar spant er de luiaard alle levenskracht saam om het leven te behouden; maar ook, het stille riviértje ten straffenden regter gewekt, het trilt en het beeft onder zijn witte laken. En de donkere brugboog hij smoort er de doffe kreet die klagend om hulp roept. En gedurig knoept en kraakt weer het dun-ijs; en 't klotst in het water; en 't schuifelt in 't dorre lies; en 't schuurt langs het paalwerk; maar eindelijk, eindelijk wordt het stil, alle geluid sterft er weg, en - ondoorzichtbaar blijft de mist, de koude verkleumende mist.

En nou — nou is 't al vier moand gelêjen. De weinter met zien kille vuust het de Bêtuw weer losgeloaten. De oarige sneeklökskes — lieflikste blumpkes - ze piepen 't erst tussen de dorre gressprietjes uut en lagchen: Doar bin we! — Oan besstruuk en elshout doar kieken de weik-gruune bloodjes heur bülsterkes over en proaten: Nou kumt ze. — Joa krek, nou kumt ze. Giester was't nog sturm en rêgen, moar nou, nou schient 'et zunnেকে zoo lieflik en koestrend. Joa, zie moar, de leinte ze kumt. Al de boom' ien 'et rond ze stêken ien rossigen woas; de weijes ien malsgruunen tooi. De veugeljes vliegen af en oan, van 't dak noar de boom', van

de boom' noar de heujbargen, kwinkelierend en lochtig; en ze droagen ien 't kleine snoavelje sprietjes van heuj of zachtblanke veerkes, en hebben 't zoo druk went, ze bouwen heur huuskes. -Zie moar, de leinte ze kumt, alles lêft er en warkt. Zie 'et bij de hoeven, zie't op den akker: de stortkar voart er de vetheid noar 't land; 't ploegt en spoait en poot en zoait, en de perds ze hinneken ien 't tuug; en de runders op stal ze loeijen dat ze d'r uut willen; en de kiek' ze koakelen den heelen dag — 't is ook um poastied — en 't kleine revierke ge ziet 'et weer vlottende vortgoan, en 't flonkert ien 't zonlicht, en 't heurt noar TRIENEKE's liedje, noar 't lied van de Bêtuw:

“De lent' roept den akker
 “Ten lêven weer wakker,
 “Dank God en wês blij!”

Heur Trieneke is zingen! As ze 't lentelied het uitgezongen dan zingt ze nog 'en heeleboel andere vrolikke deunjies, da'j schik kriegt a'j 't oan heurt. Van:

“Veugeljes moakt er oe nesjes moar kloar,
 “Goaikes en pöpkes 'et wordt mien zoo roar.”

Joa, ge begriep't 'et al wel: as de zoaddors veurbij is, dan zal LEENDERT van 't Lingeland zien neije getimmert' óók kloar hebben; en dan:

“Veugeljes spreij moar oe nesjes van dons;
 “Twee is 'en poar, krek van ou as van ons.”

Uit de deeldeur van 't Putterserf treedt ook een paar naar buiten, maar 't is een ander paar: een moeder met haar jongske. 't Jongske zingt ook, doch op een geheel anderen toon dan zijn zuster.

Moeder WILLEMS met den zwarten hoed op de plooiemuts, en den zwart krippen doek om de breede schouders geslagen, ze trekt haar DOLFKE met zich voort, en 't jongske greint wel, en roept wel: “Ik wil niet!” maar de moeder zegt: “Kom jongske kom, as meester mien zeit da'j vlijtig gewêst bint, dan zu'j met de karmis 'en harlozie hebben.”

“'En tik-harlozie..?” grient de jongen.

“Joa DOLFKE, joa; één dat altied geet, moar dat moeder veur oe zal opwienden tot da'j eiges 't begriep het.”

Goed zoo! moeder zal 't harlozie opwienden tot dat DOLFKE eiges 't begriep het.

Hoe of de moeder 't begriep het gekregen...?

Zie, als zij zelve haar DOLFKE naar 't dorp ter schole gebragt, en in 't voorbijgaan de plek heeft gegroet, waar — heur altied nijvre WILLEMS van zien wark te ruste goeng, dan, dan stapt zij langs den grindweg terug, “De reizende man” voorbij, en het

Lingebrugske over; kiest vervolgens het bekende voetpaadje op den regteroever van het stroompje, en treedt al spoedig de kleine woning binnen die oude WEIJER van haar in pacht heeft, doch, waarvan zij de pachtpenningen al sedert vier maanden op "de groote rëkening" schreef. 't Was ook 'en akelik geval gewêst. Drie doag' answiet was 't heele darp ien rep en roer, en liep 'et bij WEIJER, huus uut huus in. Geen wonder: LAMMERTS pet was onder 't brugske gevonden, en, of den LAMMERT ien 't woater gevallen, wied weg onder 't ies geschoten en verdrongen was, ze wisten 't niet, went, wât ze ook deejen, hum weergevonden hadden ze niet.

Niewoar, a'j ien 't ongeluk bint dan zie'j toch dat de minsen niet kwoad zin? Ouwe WEIJER het er onderveind' heel veul onderveind' van, moar, de slag was te zwoar gewêst. 't Was of ie kiends was. Hie at en hie dronk wel, moar — GEURTJE zag ie hie tijen veur LAMMERTS moeder oan, zien lieve ANNEKE die al dertig joar dood was, en, alles noa venant.

Op den darden dag tegen den oavend, toen het ie gegreind. Och lieve Heer wat het ie gegreind! Heel uut de stad hebben ze LAMMERT op 'en kar bij 'em thuis gebrogt. Uut 'et woater gekropen het LAMMERT niet ien 't darp durve blieden. Drie doag' het ie van hier op gunder ien 't natte pak deur snee en deur kou gelopen, moar op dien darden oavend, toen, toen had den ouwe hum weer; en den ouwe het veur LAMMERTS bedstêj gezeuten en gezeid, dat de minsen zoo goed woaren; en dat LEVIE de koei niet gehoald had umdat de snee zoo hoog lei; en dat de voale nou nog op de dêl sting, went, dat de minsen niet wouwen dat LEVIE 'em hoalen kwiem, zie, umdat ie zoo best en zoo mooi was; en greinend: dat God toch goed was en 't minsdome ook!

"Gemergen boas WEIJER. Zóó, geet 'et nog goed?" zegt de boerin van 't Putters-erf, en dan tot GEURTJE: "Ik dank oe dernje," went GEURTJE gaf hoar 'en stoel en 'en stoof.

't Is den oude toch aan te zien wat slechts weinige dagen van angst en spanning kunnen uitwerken. Zijn oogen staan veel doffer en het schijnt alsof zijn gehoor is verminderd, althans hij antwoordt op de vraag naar zijn welstand:

"Joa joa, nog altied fris en gezond, en, as 't weer zoo mooi blijft, dan zal 't hoast tied wêzen dat ze noar 't land geet. 't Was ien 't joar achtenzeuwentig toen goengen de beesten...."

De oude vervolgt zijn verhaal, en als het ten einde is en GEURTJE der boerin heeft berigt, dat 'et met LAMMERTS pien ien erms en been' arg veul bêter geet, en dat ie nou achter 't huus ien den hof 'en bietje oan 't kuijeren is, dan zegt de oude ARIE nog eens:

"'t Was toch mien schuld niet, niewoar, dat 't koeibeest verkocht zou. 'k Had LAMMERT altied bij 't wark gehouwen, moar ien 't letst... en, 'en oud mins is zwak."

Terwijl hij omziet naar de deeldeer: "GEURTJE ik heur 'em; ge most 'em 'en emmerke woater geven. — Zie, 't was toch mien schuld niet."

En — nou zu'j 'et verstaan hoe vrouw WILLEMS 't begriep kreeg: 't was den ouwen troost dat 'et buuten zien schuld was.

En de rijke boerin stopte den grijsaard, die zeker nooit een aalmoes zou hebben aangenomen, een paar guldens in de bevende hand: "Op rêkening WEIJER, heur ie, op de groote rêkening."

"Bestig, dank oe vrouw WILLEMS, op de rêkening," zegt de grijsaard. Moar — hoe dat ie met vrouw WILLEMS nou eigenlijk rêkening had, dát wiest ie niet krek; alêvel hie vuulde verpliegting en nooijend: "Kom, blief nog wat zitten."

Nee dank oe, ze kon niet, went um elf uur most ze thuus wêzen, en erst hier achter op 't land, nog ens noar 't ploegen van heur neije bouw knecht kieken, die — ze had 'et geheurd — eigenlijk geen bovenste beste was.

Achter 't huuske van WEIJER het LAMMERT al wel 'en half uurke gekuijerd. Ge zoudt 'et hum niet oanzeggen dat ie zooveul het gelêjen. GEURTJE weet er van mee te proaten. 't Was dukkels met regt van och harrejennig! — Over 't geval zuwwe moar niks meer sprêken. Rooije DRIES en allegoar zin ze bij hum gewêst toen ie zoo zwak lei, en ÈVERT het gezeid dat ic die kwartjes wel kriegen zou, hie had er niks van gemarkt.

Woar of LAMMERT noar kiekt... den heelen tied kiekt...? Zie, doargunder op den akker — met 'en kleine gruppel van grootvaders erfke gescheijen — doar schoefelt HANNES de mêlmuus met de ploeg deur de klei, krek asof ie met 'en schip oan 't lavieren is: "Onmundige kerl!" denkt LAMMERT, "houd oe perds dan ien toom! Zie, rukken: lienks, regts. Boe, joeps! doar zwabt ie weer hen. 'En voor' as 'en talhout. Toen ikke!!... Wacht, nou zal ie 'em zwonken. Och minsens wa'n ermoei! Toe! zwonk dan op zied! Huup! regts met de ploegstêl. Zie, zie nou: 't perd met de poot over 't streng heer. Toen ikke!!!... Moar nou, mien erms zin te stief! — Verdrêjd! a'j wilt en ge kunt niet! — Zie, doar kumt ie weer oan. Kerl! veur-
nut! Boe lomper!! as ikke!!!!..." Met saamgeknepen vuist en het bovenlijf zwenkend alsof hij daarmee den ploeg in 't regte spoor zou houden, bespiedt LAMMERT al verder het werk van den onbedreven bouwer. "O God, a'j dan wilt en ge kunt niet!" zucht het nogmaals van zijne lippen, maar dan, als een stem er van binnen terugkaatst: A'j wilt joa dan kun ie, — dan — dan spoedt hij zich voort, de greppel over, den bouwakker op.

HANNES de mêlmuus kan 't niet schêlen dat LAMMERT hum êfkes verzet, went, phu! 't is niks meklik.

En LAMMERT — hie vat er den toom en griept er den ploegstêl: "Vort meunekes vort!" — Zie, de bruinjes ze kennen hum nog. Doar geet 'et: "Hört jungskes! doar geet 'et!"

En gunder op 't Lingewêgske doar steet 'en vrouwmîns te kieken, moar LAMMERT hie ziet heur niet: "Vort jungskes vort!" En de zwakte ien erms en ien been' hie vuult ze niemeer; en 't blanke iezer snijdt lochtig den akker; en de klei krult glommend umhoog; en de voor' leit zoo regt as 'en nootlien in 't psalmboek, en: "Vort jungskes, vort! A'j wilt joa dan kun ie, en LAMMERT — hie kan't nog!

Sinds dien dag is't zunnêke tweemoal dartig keeren over 't bouwveld opgegoan. — Wrief de sloap moar is wakker. 't Is drie uur ien de mergen, en — gunds mowwe wêzen; gunds, zoo'n vieftig trooi achter 'et Putterserf, moar toch altied op zied van 't kleine revierke, dat met en lochtig dampke boven zien spiegel oe zeit: dat 'et kostelik weer veur de zoaddors zal zin. Joa, doâr mowwe wêzen!

Jong! wa'n lêven en tier op dat land woar kort nog gelêjen 't riepe oliezoad veur 't sikkêl viel, en dreugde ien 't koestrende zonlicht.

Zie, uut alle hoek' van den akker voaren de rijers op kleine stortkar' den dreugen bouw noar 't dorskleid dat midden op 't veld is uutgespannen.

Zie hoe ze hitsend, met de kar komme oanjoagen. 't Gewas, — met 'en touw ien kleejen gebonden, 't mot gelost op 'et dorskleid; de kar gewipt; 't perd veur-utgejoagen; de trekkers die achter stoan, geliek oan 'et paktouw getrokken: "Hört! vort met de kar!"

Eén, twee, drie, vier, vijf, — krek in vijf tellens is 't zoad ten dorsvloer gespreid. Heur, met vrolik gezang sloan wel veertien dorsers heur vlêgels op 't kostlik gewas; ze kloppen en sloan, en — 't dreuge zoad vliegt uut d'r buuskes! En zie, de schudders ze schudden de peul' af die bleven oan 't stronk; en de streujwarkers ze keeren 'et streuj van 'et dorskleid; en de schoepers ze schoepen 'et zoad ien de zakken; en de karren ze joagen weer oan; en de bedspreijers — mansluu en derns — ze spreijen den vloer weer; en 't vlêgelt en zingt, en 't jakkert en joagt, went, 't oavend mot 't kloar zin. Goddank as 'et dreug blieft! 't Soa jongens veuruut!

Doar zou'j muu van worden. En êvel, behalve van eiges is 't alles moar leenvolk; niet één kwiem um loon. Traktieren! traktieren da's 't lied bij de zoaddors. En de boer hie traktiert van 's mergens tot 's oavends. Gunds op 'en kar liggen voatjes — behalve met woater — veul voatjes met bier, en voorders jenever! Vêur dat 't begint kriegt de man al 'en borrel; bij ielken bedsprei 'en borrel — da's zundig! Moar de mins is geen dier went de mins het verstand, en — as 't verstand zeit: schei uut, dan mot ie uutscheijen, of anders wordt ie nog minder as 't vee, en — da's schand veur 'en mins!

Alêvel, zeg boer, ku'j den drankfles niet keeren?

Moar nou, nou is 't wat bêters: 't Schoftuur het gesloagen. 't Warkvolk zit ien

groote hoopen op den akker; ielk 'en bord op de knie, en 'en lêpel en vurk ien de hand.

Vrouw WILLEMS en bloozende TRIENE met LEENDERT van 't Lingeland — heur lieve jong — ze loajen hier en gunder en overal de borden vol met glommende snijboonen met eerdappels en worst. Jong, zie ze is êten. Zoo kriegen 't er veul niet duk op 'en joar. En straks, — as ze boonen genogt hebben, dan kriegen ze wrungel met afgetapte room, krek zoo lang tot dat ze bloazen en steunen — zoo'n bietje benaauwd — en liefst goan sloopen krek woar ze nou zitten.

Zoo'n klein uurke loater worden veul al weer wakker. Moar nou....? gunder oan 't eind van 'et dorsveld wat ruurt doar? 'En kar met blom' en met bloajer getuugd, kumt zuutjes noar 't midden gevoaren. Hier en gunder en overal springt 'et volk overeinde. Heur, 'wa'n gejoech en geschraauw: "Lang, lang zal ie lêven!"

Stil! da's oarigheid. Boven op die kar zit 'en stokouwe mins. Krek is ie honderd joar geworden. 't Is veur de honderdste keer dat ie de zoaddors belêfd, en vrouw WILLEMS het gezeid, dat ie de zoaddors nog zien zou.

Heur, heere minsen! wa'n geschraauw: "Lang, lang zal ie lêven!"

Den ouwe mins wat bêft ie met 't heufd. Zie, de kar steet stil. Ze helpen hum ien 't afklimmen. Vrouw WILLEMS gêft hum de hand. TRIENEKE ook; kiek, allegoar, allegoar geven ze hum de hand. — Jong, jong, wa'n geschraauw! Stil, stil dan, hie sprêkt, den stokouwe mins hie sprêkt. Stil, ge kunt niet verstoan; luuster:

"Ik dank oe, ik dank oe goeije minsen...." beeft er de stem eener eeuw in het rond: "Doar kumt 'en tied da'j niemeer warken kunt. Zoo lang as God mien kracht gaf he'k altied gewarkt, dat kan ANNEKE getuugen...." hier ziet hij terzij naar de achttienjarige GEURTJE die hem terzijde staat en immers LAMMERTS moeder niet is. Maar niet één die den mond tot lagchen vertrekt. Ze luisteren allen met langgerekten hals en ingehouden adem. Doch de oude spreekt niet meer; hij tast er naar den dorschvlegel die LAMMERT over den schouder hangt; hij vat dien. — Kiek... zwabbelend geet de knuppel ien de hugt; slap, zonder kracht kumt ie neer op 'et zoad; nóg ens noar boven, nóg ens noar onder, en — doar springen troan' ien de oog' van veul die 't zien en van veul die er heuren, heuren hoe den oud-ouwe mins doar bêvende zingt:

"Lange vlêgel, klap en klop,
 "'t Zwarte zoad uut spitsen dop;
 "'t Zoad houdt licht veur duustre nacht,
 "Altied warkzoam is Gods magt.
 "Toe met kracht,
 "Vlêgel, rep moar, klep moar, klop;
 "'t Wark, doar kumt Gods zêgen op."

Nou is 't genogt ouwe mins! Goat er zitten; hier op dit benske. Voorders zal LAMMERT wel veur oe dorsen en warken. LAMMERT die nou al siends twee moand' weer bouwknacht op 't Putterserf wier en 't liedekke nooif, nee, nooit zal vergêten.

En zie — doar reikt DOLFKE van VROUW WILLEMS den ouwe 'en pampier toe, en — veul weten 't wel wat ien 't pampier steet te lêzen: Den honderdjoarige kreeg veur zien kleinzoon, op TRIENEKE's veurspraak, 't huuske dat ie zoo lang ien pacht hiew, met nog den akker d'r bij, woar LAMMERT, uut eigen beroad, 'de ploeg ien de hand' greep.

En ze schraauwen weer: „Lang zal ie lêven! lang zullen ze lêven!!” Dât, dat was erst oarig!

En zoo oanstonds zal 't wark weer beginnen, moar erst — erst drukt nog LAMMERT de hand van mooi-blonde TRIENE, van TRIENE die mergen de lieflikke brund zal wêzen van kloeke LEENDERT van 't Lingeland. En — as ie 't gedoan het, dan pakt ie zien GEURTJE die trouw hum verzurgde. En zie — as ze zoo'n bietje achter-over geet, dan kruupen de roaije kroal' unt heur duukske noar boven. Nee! 't vuur het ze krek geloaten zoo as ze woaren; 's oavends het ze ze goaf ien den as weer gevonden, en — 'en neije droad het ze d'r loater deurgeregen, 'en sterke droad die vast niet zou brêken.

Heur, drie uur sleet de klok.

“Op! oan 'et wark!”

En zie dan, 'et joagt weer, en 't streujt en 'et dorst weer; en — 't lieflik revierke weerkoatsend dien akker, lacht vrolik ien 't zonlicht: Vlijt loont er zien heer!